

**UCHWAŁA NR XIV/103/2019
RADY MIEJSKIEJ W WITKOWIE**

z dnia 28 listopada 2019 r.

w sprawie przyjęcia „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy i Miasta Witkowo na lata 2019 – 2032”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 roku poz. 506 ze zm.), art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r. poz. 1396 ze zm.) oraz „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” przyjętego uchwałą Nr 122/2009 Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2009 r., zmienionego uchwałą Nr 39/2010 z dnia 15 marca 2010 r., Rada Miejska w Witkowie uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy i Miasta Witkowo na lata 2019 – 2032” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała Nr XXII/191/09 Rady Miejskiej w Witkowie z dnia 27 marca 2009 roku w sprawie uchwalenia „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy i Miasta Witkowo na lata 2009 – 2032”.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy i Miasta Witkowo.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Witkowie

Piotr Józwik

Uzasadnienie

do uchwały Nr XIV/103/2019 Rady Miejskiej w Witkowie z dnia 28 listopada 2019 roku w sprawie przyjęcia „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy i Miasta Witkowo na lata 2019 – 2032”.

W dniu 14 lipca 2009 r. Rada Ministrów przyjęła „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”, zmienionego uchwałą Nr 39/2010 z dnia 15 marca 2010 r. Główne cele Programu to usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest, minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju oraz likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko. Cele Programu będą realizowane sukcesywnie do roku 2032, w którym zakładane jest oczyszczenie kraju z azbestu. Zadania przewidziane w Programie są realizowane na trzech szczeblach: centralnym, wojewódzkim i lokalnym (samorząd powiatowy i samorząd gminny). W celu realizacji „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” został opracowany „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy i Miasta Witkowo na lata 2019 – 2032”, który jest kontynuacją i aktualizacją przyjętego dnia 27 marca 2009 roku przez Radę Miejską w Witkowie uchwały Nr XXII/191/09 w sprawie uchwalenia „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy i Miasta Witkowo na lata 2009 – 2032”. Dokument przedstawia zagadnienia związane z realizacją nałożonych na gminę obowiązków w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest. Program wskazuje m.in. cele i zadania, a także ramy prawne w odniesieniu do zagadnień gospodarowania azbestem. Program wskazuje także aktualny stan w zakresie wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy i Miasta Witkowo oraz określa harmonogram realizacji Programu. Z uwagi na powyższe powstała konieczność zaktualizowania Programu.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu pismem Nr WOO-III.410.239.2019.PW.1 z dnia 10.06.2019 r. stwierdził, że projekt „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy i Miasta Witkowo na lata 2019 – 2032” nie wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Poznaniu opinią sanitarną Nr DN-NS.9011.577.2019 z dnia 27.05.2019 r. uzgodnił pozytywnie możliwość odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy i Miasta Witkowo na lata 2019 – 2032”. Wobec powyższego dla projektu „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy i Miasta Witkowo na lata 2019 – 2032” nie przeprowadzono strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Wobec powyższego podjęcie przedmiotowej uchwały jest uzasadnione.

Załącznik
do uchwały Nr XIV/103/2019
Rady Miejskiej w Witkowie
z dnia 28 listopada 2019 roku

„Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy i Miasta Witkowo na lata 2019 – 2032”

Witkowo, 2019

OPRACOWANIE:

***mgr inż. Piotr Janowicz
inspektor ds. ochrony środowiska i gospodarki wodnej
Urzędu Gminy i Miasta w Witkowie***

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Cele i zadania Programu	4
3. Charakterystyka azbestu	5
3.1. Właściwości i zastosowanie azbestu	5
3.2. Szkodliwość azbestu	7
4. Obowiązujące przepisy dotyczące wyrobów zawierających azbest oraz ich usuwania ...	9
4.1. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009–2032 (POKzA)	9
4.2. Programy strategiczne	11
4.3. Najważniejsze ustawy dotyczące postępowania z wyrobami zawierającymi azbest	15
4.4. Najważniejsze rozporządzenia dotyczące postępowania z wyrobami zawierającymi azbest	17
4.5. Warunki bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest	22
4.6. Obowiązki w zakresie postępowania z wyrobami zawierającymi azbest	23
4.7. Procedury dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest ...	25
5. Charakterystyka Gminy i Miasta Witkowo	36
6. Inwentaryzacja i bilans wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy i Miasta Witkowo	42
7. Koszty usunięcia wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy i Miasta Witkowo	45
8. Działania na terenie Gminy i Miasta Witkowo w zakresie usuwania azbestu	45
9. Źródła finansowania usuwania azbestu	46
10. Harmonogram realizacji Programu i usuwania wyrobów zawierających azbest na lata 2019 - 2032	48
11. Działania informacyjno – edukacyjne	50
12. Monitoring realizacji Programu	51
13. Zarządzanie Programem	52
14. Ocena oddziaływania Programu na środowisko	54
15. Podsumowanie	55
16. Wykorzystane materiały	56
17. Załączniki	57

1. Wstęp

Dnia 15 marca 2010 r. Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej przyjęła uchwałę zmieniającą uchwałę w sprawie ustanowienia **Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009–2032 (POKzA)**. Dokument ten kontynuuje cele przyjętego przez Radę Ministrów 14 maja 2002 r. Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski, a mianowicie:

1. Usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest.
2. Minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju.
3. Likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Azbest jest handlową nazwą minerałów z grupy serpentynów i amfiboli występujących w postaci włóknistych skupień. Pod względem chemicznym azbest to uwodnione krzemiany magnezu, żelaza, wapnia i sodu. Azbest jest materiałem praktycznie niezniszczalnym, ponieważ nie ulega degradacji biologicznej, ani termicznej, dlatego po wprowadzeniu go do środowiska może pozostawać tam przez setki lat. Azbest jest znany od kilku tysięcy lat, ale szerokie zastosowanie uzyskał w ostatnich stu latach. Służył do produkcji wyrobów budowlanych, przede wszystkim płyt dachowych i elewacyjnych, powszechnie znanych jako eternit, rur oraz materiałów izolacyjnych. Trwałość płyt azbestowo - cementowych szacuje się na ok. 30 lat, natomiast okres eksploatacji innych wyrobów jest z reguły krótszy. Korodujące wyroby zawierające azbest uwalniają pył azbestowy, który wnikając do organizmu wywołuje poważne choroby układu oddechowego. Azbest ma właściwości rakotwórcze i stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi. W związku z tym powstało wiele regulacji prawnych zakazujących stosowania i produkcji wyrobów zawierających ten minerał, a także nakazujących usunięcie wyrobów już istniejących, m.in. ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2017 roku poz. 2119). Ważne jest jak najszybsze wyeliminowanie wszystkich produktów zawierających azbest, które występują na terenie Polski.

Przeprowadzane badania naukowe oraz doświadczenia w użytkowaniu płyt wskazują, że prawidłowo położone i zamontowane płyty, pomalowane farbą akrylową oraz konserwowane, co 5 – 7 lat praktycznie mogą być użytkowane ponad 30 lat. Stąd terminem docelowym realizacji Programu jest 31 grudnia 2032 r. Przy założonym okresie usuwania do roku 2032 wiele z tych wyrobów przekroczy wszelkie normy i granice bezpiecznego użytkowania.

W celu realizacji Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 (POKzA) opracowany został „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy i Miasta Witkowo na lata 2019 – 2032”, który jest kontynuacją i aktualizacją przyjętego dnia 27 marca 2009 roku przez Radę Miejską w Witkowie uchwały Nr XXII/191/09 w sprawie

uchwalenia „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy i Miasta Witkowo na lata 2009 – 2032”.

2. Cele i zadania Programu

Celem „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy i Miasta Witkowo na lata 2019 – 2032” jest:

- oczyszczenie obszaru Gminy i Miasta Witkowo z azbestu oraz wyrobów zawierających azbest,
- wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców Gminy i Miasta Witkowo spowodowanych azbestem oraz ustalenie koniecznych do tego uwarunkowań,
- sukcesywna likwidacja oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie, w określonym przedziale czasowym, do spełnienia wymogów ochrony środowiska,
- stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.

Głównym zadaniem „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy i Miasta Witkowo na lata 2019 – 2032” jest określenie warunków organizacyjnych i finansowych dla sukcesywnego usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Witkowo.

„Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy i Miasta Witkowo na lata 2019 – 2032” stanowi element i uzupełnienie „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy i Miasta Witkowo na lata 2018 – 2021 z perspektywą do roku 2025”, przyjętego dnia 30 listopada 2017 roku przez Radę Miejską w Witkowie uchwałą Nr XXXIII/253/2017.

W niniejszym Programie zawarto:

- charakterystykę, zastosowanie, występowanie i szkodliwość azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- szacunkową ilość wyrobów zawierających azbest oraz ich rozmieszczenie na terenie Gminy i Miasta Witkowo,
- szacunkowe koszty usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest (płyt azbestowo – cementowych) na terenie Gminy i Miasta Witkowo,
- zasady udzielania pomocy finansowej mieszkańcom w realizacji Programu oraz inne źródła finansowania usuwania wyrobów azbestowych.

Gmina i Miasto Witkowo zakłada usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy i Miasta do 31 grudnia 2032 roku.

3. Charakterystyka wyrobów zawierających azbest

3.1. Właściwości i zastosowanie azbestu

Azbest należy do grupy glinokrzemianów włóknistych z grupy amfiboli (amozyt, krokidolit) i serpentynitów (chryzotyl), stanowiących uwodnione glinokrzemiany żelazowo-magnezowe, czasem zawierające kationy niklu – Ni²⁺, wapnia – Ca²⁺, sodu – Na⁺, czy manganu – Mn⁴⁺. Wszystkie odmiany azbestu krystalizowały się w postaci cienkich, wydłużonych monokryształów, których długość może dochodzić do kilkudziesięciu centymetrów.

Najczęściej stosowane były trzy minerały azbestowe:

- krokidolit „azbest niebieski” należący do grupy amfiboli, najbardziej szkodliwy, rakotwórczy i mutagenny został najwcześniej, już w latach 80 wycofany z użytkowania,
- amozyt „azbest brązowy”, należący do grupy amfiboli, o szkodliwości pośredniej między krokidolitem i chryzotylem,
- chryzotyl „azbest biały” przedstawiciel grupy serpentynu najczęściej z azbestów stosowany w produkcji wyrobów azbestowo – cementowych oraz popularnych wyrobów tkanych i przedz termoizolacyjnych.

Azbest jest minerałem posiadającym bardzo dobre właściwości chemiczne i fizyczne. Jedną z najważniejszych jest odporność na działanie wysokich temperatur (temperatura rozkładu i topnienia to około 1500°C). Właściwości te spowodowały, że azbest znalazł szerokie zastosowanie jako surowiec niepalny w wielu wyrobach. Zaletami azbestu są również właściwości termoizolacyjne i dźwiękochłonne, wytrzymałość na rozciąganie, elastyczność, a także odporność (niektórych odmian azbestu) na działanie kwasów, alkaliów i wody morskiej.

Swoje szerokie zastosowanie azbest zawdzięcza następującym właściwościom:

- niepalność – temperatura topnienia chryzotyli wynosi 1500 – 1550°C, a amfiboli 930 – 1150°C,
- niskie przewodnictwo cieplne i energetyczne,
- wysoka wytrzymałość mechaniczna,
- dobre właściwości sorpcyjne
- odporność na czynniki chemiczne (kwasy i zasady), szczególnie w przypadku amfiboli,
- możliwość przędzenia włókien
- łatwość łączenia się z innymi materiałami np. z tworzywami sztucznymi i cementem.

Właściwości azbestu spowodowały, że w latach 60 – tych ubiegłego stulecia, prawdziwym przełomem było wykorzystanie azbestu do wyrobu niepalnej papy. W pierwszych latach naszego stulecia mieszaniny azbestu i cementu zaczęto wykorzystywać w przemyśle materiałów budowlanych w postaci lekkich i wytrzymałych płyt, znanych jako eternit. Azbest ze względu na posiadane cechy stosowany był w około 3000 technologii, głównie w produkcji wyrobów azbestowo-cementowych, wyrobów włókienniczych (przędzy,

sznurów), wyrobów ciernych (klocki hamulcowe, klocki sprzęgłowe), wyrobów hydroizolacyjnych (lepiki, papy dachowe), płytek podłogowych. Wyroby azbestowe stosowane były także jako filtry w przemyśle piwowarskim i farmaceutycznym oraz w wojskowych maskach przeciwgazowych. Obecnie azbest (chryzotyl) stosowany jest do pokrywania silników raketowych oraz w przemyśle okrętowym.

Wyroby zawierające azbest dzieli się na dwie klasy, w zależności od zawartości azbestu i gęstości objętościowej:

1. Klasa I – wyroby „miękkie”, zawierające powyżej 20 % azbestu, o gęstości poniżej 1000 kg/m³, łatwo ulegające uszkodzeniom, stwarzające znaczne zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego. Należą do nich m.in.:
 - masy azbestowe natryskowe;
 - tektura azbestowa;
 - sznury;
 - wyroby tekstylne z azbestu, w tym rękawice i tkaniny;
 - płyty azbestowo-kauczukowe;
 - materiały i wykładziny cierne zawierające azbest;
 - masy ognioodporne zawierające azbest;
 - płyty azbestowo-cementowe konstrukcyjne ognioodporne.
2. Klasa II – wyroby „twarde”, zawierające poniżej 20 % azbestu, o gęstości objętościowej powyżej 1000 kg/m³, charakteryzujące się mocniejszym spojeniem włókien, stwarzające mniejsze zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego. Wśród nich wymienić można m.in.:
 - płyty azbestowo-cementowe faliste i gąsiorzy;
 - płyty azbestowo-cementowe płaskie prasowane;
 - płyty azbestowo-cementowe płaskie typu „Karo”;
 - płytki PCV;
 - otuliny azbestowo-cementowe;
 - płyty azbestowo-cementowe suchoformowane KOLORYS, ACEKOL i inne;
 - rury azbestowo-cementowe (bezcisnieniowe i ciśnieniowe);
 - kształtki azbestowo-cementowe budowlane;
 - kształtki azbestowo-cementowe elektroizolacyjne;
 - płyty azbestowo-cementowe konstrukcyjne ognioodporne.

W Polsce największe zastosowanie miały wyroby azbestowe z II klasy (twarde) wykorzystywane do produkcji płyt azbestowo-cementowych jako materiał budowlany w postaci płyt płaskich, falistych oraz rur azbestowo-cementowych. Płyty płaskie i faliste wykorzystywane były do krycia dachów, elewacji budynków gospodarczych, mieszkalnych i przemysłowych. Szacuje się, że ok. 96 % wyrobów zawierających azbest stanowią właśnie płyty do krycia dachów. Płyty azbestowo – cementowe płaskie i faliste składają się z ok. 90 %

cementu portlandzkiego i ok. 10 % azbestu chryzotylowego. W mniejszych ilościach produkowane i stosowane były inne wyroby azbestowo-cementowe, głównie rury służące do wykonywania instalacji wodociągowych i kanalizacyjnych oraz przewody kominowe, a także zsypy w budynkach wielokondygnacyjnych.

Na terenie województwa wielkopolskiego funkcjonowały dwa zakłady wykorzystujące azbest w produkcji: Przedsiębiorstwo Materiałów Izolacji Budowlanej „IZOLACJA” w Jarocinie oraz Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowo – Usługowe „IZOPOL” S. A. w Trzemesznie.

W Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski okres trwałości płyt azbestowo-cementowych określono na około 30 lat. Założenie to wynika z kilkudziesięcioletnich doświadczeń w użytkowaniu płyt wytwarzanych powszechnie stosowaną tzw. mokrą metodą produkcji (metodą Hatschek'a) oraz z przeprowadzonych badań laboratoryjnych i polowych.

3.2. Szkodliwość azbestu

Szkodliwe właściwości azbestu dla zdrowia człowieka zostały rozpoznane dopiero na początku ubiegłego stulecia. Pierwsze podejrzenia lekarzy, że minerał ten może być szkodliwy pochodzą z lat 1900 – 1906 i zostały odnotowane we Francji i Anglii. Skutki zdrowotne obserwowane u osób narażonych na pył azbestu są wynikają z przenikania (wdychania) do układu oddechowego włókien azbestu zawieszonych w powietrzu. Azbest wnika do organizmu głównie przez drogi oddechowe, w niewielkim stopniu przez skórę. Na występowanie i typ zmian patologicznych wpływa rodzaj azbestu, rozmiary włókien i ich stężenie w powietrzu oraz czas narażenia i rodzaj ekspozycji. Szczególne znaczenie ma średnica włókien. Włókna cienkie, o średnicy poniżej 3 μm , przenoszone są łatwiej i docierają do końcowych odcinków dróg oddechowych, natomiast włókna grube, o średnicy powyżej 5 μm , zatrzymują się w górnych odcinkach dróg oddechowych. Skręcone włókna chryzotylu o dużej średnicy, mają tendencję do zatrzymywania się wyżej, w porównaniu z igłowymi włóknami azbestów amfibolowych łatwo przenikających do obwodowych części płuc.

Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią włókna respirabilne, które mogą występować w trwałej postaci w powietrzu i przedostawać się z wdychanym powietrzem do pęcherzyków płucnych. Są one dłuższe, od 5 μm i mają grubość mniejszą od 3 μm , a stosunek długości włókna do jego grubości nie jest mniejszy niż 3:1. Pomimo to wszystkie typy azbestu należy traktować jako powodujące takie samo ryzyko nowotworu płuc. W narażeniu na pył azbestu wyróżnia się ekspozycję zawodową, parazawodową i środowiskową. Różnią się one wielkością stężeń włókien, ich rozmiarami, długością trwania narażenia, a co za tym idzie skutkami dla zdrowia i wielkością ryzyka wystąpienia określonych nowotworów złośliwych.

Ekspozycja zawodowa jest związana z pracą w warunkach narażenia na pył azbestowy. Występuje przede wszystkim w kopalniach azbestu i kopalniach innych surowców mineralnych zawierających domieszki azbestu oraz w zakładach produkujących i stosujących wyroby azbestowe. Źródło narażenia zawodowego człowieka na pyły azbestu stanowią również prace w warsztatach samochodowych, na stanowiskach wymiany szczęk hamulcowych i tarcz sprzęgłowych, prace na stanowiskach wykrawania i wymiany uszczelk z tektury azbestowej lub azbestogumy. Poważne zagrożenie zdrowia może się także wiązać z pracami polegającymi na usuwaniu wyrobów i materiałów zawierających azbest, w budynkach mieszkalnych, przemysłowych i użyteczności publicznej oraz unieszkodliwianiu powstających przy tym odpadów niebezpiecznych,

Ekspozycja parazawodowa dotyczy mieszkańców terenów sąsiadujących z kopalniami i zakładami przetwarzającymi azbest oraz rodzin pracowników tych zakładów. Włókna azbestowe przenoszone są z pyłem azbestowym głównie na ubraniach, butach i we włosach,

Ekspozycja środowiskowa związana jest z występowaniem azbestu w powietrzu atmosferycznym, wodzie pitnej i artykułach spożywczych.

Krótkookresowe narażenie na działanie azbestu może prowadzić do zaburzeń oddechowych, bólów w klatce piersiowej oraz podrażnienia skóry i błon śluzowych. Ekspozycja na włókna azbestowe może być przyczyną chorób układu oddechowego takich jak:

- pylica azbestowa (azbestoza) – jest śródmiąższowym patologicznym zwłóknieniem tkanki płucnej charakteryzującym się występowaniem tzw. ciątek azbestowych lub włókien azbestowych. Proces zwłóknienia jest procesem przewlekłym, który jest kontynuowany także po ustaniu narażenia. Schorzenie to obserwowane jest tylko w warunkach narażenia zawodowego, przy stężeniach włókien azbestu przekraczających wartości dopuszczalne, a jej okres rozwoju może trwać nawet 30 - 40 lat;
- zmiany opłucnowe – są spowodowane pyłem azbestowym, mogą występować pod postacią blaszek, zgrubień i odczynów wysiękowych. Łagodne zmiany opłucnowe nie mają większego znaczenia klinicznego. Zgrubienia opłucnej zwykle towarzyszą procesom zwłóknienia sąsiadującej tkanki płucnej. Kliniczny przebieg jest często bezobjawowy lub występują łagodne objawy pod postacią duszności, hiperwentylacji. Okres utajenia (latencja) wynosi zwykle 15-30 lat;
- nowotwór płuc - jest najczęściej występującym nowotworem złośliwym wywoływanym głównie w warunkach narażenia zawodowego przez wszystkie rodzaje azbestu. Ryzyko nowotworu płuc jest bardzo zróżnicowane i zależy głównie od rodzaju azbestu, wielkości i stężenia włókien, okresu narażenia oraz palenia tytoniu. Okres latencji nowotworu płuc w populacjach narażonych zawodowo określa się liczbą lat

od pierwszej ekspozycji na pył azbestu do zgonu spowodowanego nowotworem. Okres ten nie został dotąd dla nowotworu płuc precyzyjnie określony. Pojedyncze nowotwory związane z narażeniem na azbest zaobserwować można już po 10-14 latach od pierwszego narażenia. Przyjmuje się, że największe ryzyko zgonu występuje w okresie 20-35 lat od pierwszej ekspozycji;

- międzybłoniak opłucnej jest nowotworem złośliwym występującym bardzo rzadko w populacji nie narażonej na pył azbestowy. Choroba może się rozwinąć w warunkach ekspozycji zawodowej, parazawodowej i środowiskowej. Ryzyko rozwoju choroby zależy od rodzaju azbestu i przede wszystkim od czasu jaki upłynął od pierwszego narażenia. Pierwszy przypadek międzybłoniaka opłucnej w Polsce, uznanego za chorobę zawodową stwierdzony został w 1976 roku. Nowotwory te charakteryzują się wysoką śmiertelnością oraz krótką przeżywalnością wynoszącą około półtora roku od momentu wystąpienia najczęstszych objawów klinicznych, w postaci trudności w oddychaniu, bólów w klatce piersiowej, kaszlu i wysięku w jamie opłucnej. Nie istnieje bezpieczna granica stężenia włókien we wdychanym powietrzu, przy zachowaniu której nie występuje międzybłoniak opłucnej, jednakże uważa się, że znaczne ryzyko występuje przy intensywnych narażeniach.

4. Obowiązujące przepisy dotyczące wyrobów zawierających azbest oraz ich usuwania

W rozdziale przedstawiono wykaz najważniejszych aktualnie obowiązujących w Polsce aktów prawnych dotyczących wyrobów zawierających azbest oraz ich usuwania.

4.1. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009–2032 (POKzA)

Dnia 15 marca 2010 r. Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej przyjęła uchwałę zmieniającą uchwałę w sprawie ustanowienia **Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009–2032**. Program ten kontynuuje i aktualizuje cele i działania zawarte w przyjętym przez Radę Ministrów 14 maja 2002 roku Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski. POKzA definiuje przewidziane do realizacji zadania na poziomie centralnym, wojewódzkim i lokalnym, w pięciu głównych blokach tematycznych:

1. Zadania legislacyjne.
2. Działania edukacyjno-informacyjne skierowane do dzieci i młodzieży, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej, opracowywanie materiałów informacyjnych i edukacyjnych, ocena i promocja technologii unieszkodliwiania włókien azbestowych, organizacja szkoleń, warsztatów, seminariów, konferencji, wizyt studialnych.

3. Zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, obiektów użyteczności publicznej, terenów byłych producentów wyrobów azbestowych, oczyszczania terenów nieruchomości, budowy składowisk oraz instalacji do unieszkodliwiania włókien azbestowych, w tym wsparcie finansowe oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest.

4. Monitoring realizacji Programu poprzez Elektroniczny System Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest.

5. Działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia, w tym działalność Ośrodka Referencyjnego Badań i Oceny Ryzyka Zdrowotnego Związanych z Azbestem.

Za realizację zadań POKZA odpowiadają wyznaczone jednostki na poziomie centralnym, wojewódzkim i lokalnym.

Szacunkowy koszt realizacji Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009–2032 w latach 2009–2032 wynosi ok. 40,4 mld zł. Na kwotę tę składają się środki własne właścicieli nieruchomości, środki inwestorów, środki z budżetu państwa, a także środki jednostek samorządu terytorialnego. Do kosztów realizacji POKZA wlicza się także koszt budowy 56 składowisk odpadów lub kwater przystosowanych do składowania odpadów zawierających azbest (ok. 260 mln zł) oraz koszt opracowania i aktualizacji Programów Usuwania Azbestu: środki jednostek samorządu terytorialnego (szacowane na ok. 40 mln zł) oraz pozostałe w dyspozycji Ministerstwa Gospodarki środki z budżetu państwa (ok. 53,2 mln zł), a także budżetowe środki na działania edukacyjno-informacyjne i monitoring realizacji POKZA. Zgodnie z danymi zawartymi w POKZA z terenu kraju pozostało do usunięcia ok. 14,5 mln ton wyrobów zawierających azbest.

Ważnym elementem pozyskiwania przez jednostki samorządu terytorialnego środków finansowych z funduszy ochrony środowiska na działania związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest z terenu gminy lub powiatu jest posiadanie inwentaryzacji oraz programu usuwania wyrobów zawierających azbest.

Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009–2032 zakłada także dotowanie przez Ministra Przedsiębiorczości i Technologii:

- działań edukacyjno-informacyjnych (skierowanych do dzieci, młodzieży, administracji rządowej, samorządowej; organizacji konferencji, projektach badawczych; oceny i promocji nowych technologii uniecznawiania włókien azbestu) – 12,8 mln w latach 2009–2032,
- prac przygotowawczych dla oczyszczania z azbestu obiektów użyteczności publicznej, terenów publicznych, terenów byłych zakładów produkujących wyroby zawierające azbest,
- przeprowadzenie szkoleń lokalnych mających na celu rozszerzenie kręgu podmiotów uprawnionych do usuwania wyrobów zawierających azbest – 16,3 mln w latach 2010–2032,

- zadań związanych z monitoringiem Programu, zakończonych uruchomieniem Elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest. ESIP ma zapewnić prezentację wyników inwentaryzacji ilości i przestrzennego rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest i wspomagać logistykę i monitoring usuwania tych wyrobów – 7,2 mln zł w latach 2009–2032,
- zadań z zakresu oceny narażenia i ochrony zdrowia (działalność informacyjna wśród lekarzy, monitoring zapadalności i umieralności na choroby azbestozależne i zwiększenie ich wykrywalności etc.) – 4 mln zł w latach 2009–2032.

4.2. Programy strategiczne

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z 14 marca 2013 roku w sprawie azbestozależnych chorób zawodowych i perspektyw całkowitego wyeliminowania wciąż obecnego azbestu

Dnia 8 lipca 2014 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) postanowił, zgodnie z art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego, sporządzić opinię z inicjatywy własnej w sprawie "UE bez azbestu".

Komisja Konsultacyjna ds. Przemian w Przemśle (CCMI), której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 28 stycznia 2015 r.:

1.1. Priorytetem Unii Europejskiej powinno być całkowite usunięcie produktów zawierających azbest oraz usunięcie azbestu ze wszystkich miejsc, w których został zastosowany. Plany działania leżą w kompetencji państw członkowskich, ale UE powinna zapewnić koordynację. EKES zachęca UE do współpracy z partnerami społecznymi i innymi zainteresowanymi stronami na szczeblu europejskim, krajowym i regionalnym w celu opracowania planów działania w zakresie usuwania azbestu i gospodarowania nim oraz wymiany doświadczeń w tym względzie. Plany te powinny obejmować: kształcenie i informowanie; szkolenie funkcjonariuszy publicznych; szkolenia krajowe i międzynarodowe; programy finansowania usuwania azbestu; działania podnoszące świadomość związane z usuwaniem azbestu i produktów zawierających azbest (w tym podczas usuwania z budynków, obiektów komunalnych i terenów byłych fabryk azbestu); oczyszczanie budynków, budowę instalacji niszczenia azbestu i gruzu zawierającego azbest; monitorowanie skuteczności istniejących wymogów prawnych; ocenę narażenia personelu zagrożonego ryzykiem oraz ochronę zdrowia.

1.2. Kilka państw członkowskich UE opracowało rejestry nieruchomości zawierających azbest. Należy zachęcać inne państwa członkowskie do opracowania takich rejestrów, które umożliwiłyby dostarczanie istotnych informacji o zagrożeniach wynikających z obecności azbestu robotnikom i pracodawcom przed podjęciem prac remontowych, a także uzupełniałyby istniejący system ochrony zdrowia i bezpieczeństwa wymagany na mocy

prawa UE. Rejestrację można by rozpocząć na szczeblu lokalnym w odniesieniu do budynków publicznych i infrastruktury publicznej. Obecnie jedynie Polska opracowała poparty odpowiednim finansowaniem plan działania zmierzający do usunięcia wszystkich nadal istniejących zasobów azbestu.

1.3. Celem jest usunięcie całego azbestu do końca 2032 r. Przyjmując ten przykład za wzór, Unia Europejska powinna zachęcać państwa członkowskie do realizacji konkretnych planów działania i harmonogramów prac na różnych poziomach: lokalnym, regionalnym i krajowym. W tym kontekście ogromne znaczenie ma również pełne egzekwowanie unijnych i krajowych przepisów dotyczących azbestu. Istotną rolę w osiągnięciu tego celu mogą odegrać Komitet Starszych Inspektorów Pracy (SLIC) na szczeblu europejskim oraz organy inspekcji pracy na szczeblu krajowym.

1.4. Z polskiego przykładu można wyciągnąć wnioski dotyczące tego, jak ważne jest przeznaczenie odpowiednich funduszy publicznych na usuwanie azbestu. Uważamy, że zorganizowane i ustrukturyzowane usuwanie azbestu stanowi pewien rodzaj poprawy rozwoju regionów i usprawnienia ich infrastruktury. Komisja Europejska powinna rozważyć udostępnienie funduszy strukturalnych z wyraźnym przeznaczeniem na plany usuwania azbestu.

1.5. Komitet wzywa Komisję Europejską do przeprowadzenia analizy istniejących krajowych strategii i systemów rejestracji azbestu oraz ich finansowania.

1.6. Tworzenie wysypisk odpadów azbestowych jest jedynie tymczasowym rozwiązaniem problemu, który w ten sposób pozostawia się przyszłym pokoleniom, ponieważ włókna azbestu niemal nie niszczą z upływem czasu. Dlatego też EKES wzywa Komisję do upowszechniania wiedzy na temat systemów niszczenia odpadów azbestowych (palnik plazmowy, pirogazyfikacja itd.) z zastosowaniem najlepszych dostępnych technik; należy wspierać badania naukowe i innowacje w celu zastosowania zrównoważonych technologii przetwarzania i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest, tak by umożliwić ich bezpieczny recykling i ponowne wykorzystanie oraz ograniczyć ich składowanie na wysypiskach. Komisja powinna zapewnić skuteczne środki mające na celu wyeliminowanie ryzykownych praktyk wywożenia odpadów azbestowych na wysypiska przeznaczone do składowania ogólnych odpadów budowlanych.

1.7. Należy powiązać finansowanie ze środków UE i zachęty państw członkowskich dotyczące poprawy efektywności energetycznej budynków z bezpiecznym usuwaniem azbestu z tych budynków. Choć UE opracowała ambitną politykę na rzecz efektywności energetycznej, a zmieniona dyrektywa w sprawie efektywności energetycznej powinna doprowadzić w każdym państwie członkowskim do opracowania długofalowej strategii renowacji budynków, to polityka ta nie jest powiązana ze strategiami usuwania azbestu. Zdecydowanie zaleca się takie połączenie, wyrażone w ramach spójnej strategii UE obejmującej odnośne zakresy polityki.

Wszelkie plany działania w zakresie usuwania azbestu muszą uwzględniać podnoszenie kwalifikacji wszystkich podmiotów zaangażowanych w prace lub działania. Kwestia ta dotyczy pracowników i przedsiębiorstw, koordynatorów BHP, a także inspektorów pracy, doradców, szkoleniowców, pracodawców i innych. Bardzo potrzebna i zalecana jest certyfikacja zdolności przedsiębiorstw do angażowania się w takie plany działania.

1.8. Bezpieczne usuwanie azbestu w dużym stopniu zależy od wyszkolonych pracowników dwóch kategorii: pracujących w wyspecjalizowanych przedsiębiorstwach oraz pracujących w zawodach lub wykonujących zajęcia, przy okazji których przypadkowo można wejść w kontakt z azbestem.

EKES zwraca się do Komisji, by we współpracy z właściwymi władzami krajowymi udzieliła niezbędnego wsparcia działaniom i inicjatywom zmierzającym do zapewnienia ochrony wszystkim pracownikom w UE, ponieważ małe i średnie przedsiębiorstwa, które zatrudniają większość pracowników europejskich, są w szczególnie trudnej sytuacji, jeśli chodzi o wdrażanie przepisów BHP. W tym kontekście kluczowe znaczenie ma należyte szkolenie.

1.9. Komitet apeluje, by Komisja wraz z partnerami społecznymi i innymi odpowiednimi zainteresowanymi stronami opracowała programy i działania służące podnoszeniu powszechnej świadomości zagrożeń związanych z azbestem oraz mające na celu zwrócenie uwagi na potrzebę odpowiedniego szkolenia wszystkich pracowników, którzy mogą być narażeni na kontakt z MZA, zgodnie z art. 14 ust. 1 dyrektywy 2009/148/WE, a także skuteczniej informowała o obowiązujących przepisach w tej dziedzinie i wydawała praktyczne zalecenia dotyczące przestrzegania tych przepisów, adresowane również do obywateli UE.

1.10. Prawodawstwo UE powinno również odzwierciedlać i uwzględniać najnowsze wyniki badań naukowych i medycznych. Najnowsze badania wykazują, że również bardzo niewielki kontakt z azbestem w powiązaniu z bardzo długim okresem utajenia może powodować międzybłoniaka opłucnej i nowotwory płuc. Komitet wzywa zatem Komisję do zmiany zalecenia 2003/670/WE, tak by uwzględnić postępy w badaniach medycznych oraz ująć nowotwory krtani i jajników jako azbestozależne.

1.11. Należy zadbać o to, by na poziomie państw członkowskich wszystkie przypadki pylicy azbestowej, międzybłoniaka opłucnej i innych chorób azbestozależnych były rejestrowane dzięki systematycznemu gromadzeniu danych dotyczących azbestozależnych chorób zawodowych i niezawodowych, by blaszki opłucnej były kwalifikowane i oficjalnie rejestrowane jako choroba azbestozależna oraz by z pomocą właściwych centrów monitorowania tworzyć wiarygodne mapy występowania azbestu. Personel medyczny potrzebuje odpowiednich szkoleń, aby móc wykonywać swoje obowiązki z zakresu dogłębnej diagnostyki.

1.12. Ponadto instytucje UE powinny rozpowszechniać najlepsze praktyki lub wspomagać ich propagowanie w odniesieniu do krajowych wytycznych i praktyk dotyczących krajowych procedur uznawania chorób azbestozależnych:

1.12.1. Poprawy wymaga zwłaszcza aktywny udział ofiar w procedurach uznawania. Należy zapewnić im dostęp do niezbędnych informacji, prawne, finansowe i osobiste wsparcie oraz umożliwić wypowiedzenie się. Należy organizować stowarzyszenia ofiar azbestu. Mogłoby to zmniejszyć obciążenia ponoszone osobiście podczas procedur uznawania, co zawsze potęguje cierpienia związane z chorobą. W związku z tym EKES:

- wzywa podmioty ubezpieczeniowe i wypłacające odszkodowania do przyjęcia wspólnego podejścia do uznawania azbestozależnych chorób zawodowych i wypłaty odszkodowań z ich tytułu,
- wzywa do uproszczenia i ułatwienia procedur uznawania,
- uznaje, że ze względu na bardzo długi okres utajenia ofiary azbestu często nie są w stanie udowodnić związku przyczynowo-skutkowego ich pracy zawodowej z narażeniem na działanie azbestu,
- wzywa Komisję do wspierania konferencji, które są źródłem wyspecjalizowanych porad dla grup ofiar azbestu i praktycznego wsparcia dla ich członków.

1.12.2. EKES zachęca także KE, by we współpracy ze Światową Organizacją Zdrowia (WHO), Międzynarodową Organizacją Pracy (MOP), państwami trzecimi i innymi organizacjami międzynarodowymi promowała wysokie standardy BHP na całym świecie, m.in. przez wskazywanie problemów związanych z azbestem i propagowanie rozwiązań korzystnych dla zdrowia, a także lepsze informowanie i wspieranie osób cierpiących na choroby azbestozależne.

Aktualizacja Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego

Dnia 23 października 2017 roku uchwałą Nr XXXVII/889/17 Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwalił aktualizację Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego. Opracowany Program swoim zasięgiem obejmuje całe województwo wielkopolskie.

W Programie zostały określone zadania, które przyczynią się do zrealizowania głównego celu - doprowadzenia do całkowitego usunięcia do 2032 roku wyrobów zawierających azbest z terenu województwa wielkopolskiego poprzez stopniową eliminację tych wyrobów oraz ich bezpieczne unieszkodliwienie. Zostały także określone cele szczegółowe:

- ocena Programu realizowanego w latach 2009 – 2016,
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

W Programie zostały także określone zadania do realizacji w latach 2017-2032. Zostały one podzielone na zadania inwestycyjne: usunięcie wszystkich wyrobów zawierających

azbest z terenu województwa wielkopolskiego, budowa składowisk i kwater na odpady niebezpieczne zawierające azbest oraz na zadania pozainwestycyjne: przekazywanie przez gminy informacji o ilości i miejscu występowania wyrobów zawierających azbest na terenie województwa wielkopolskiego, opracowanie i aktualizacja gminnych, powiatowych i wojewódzkiego programu usuwania wyrobów zawierających azbest, zintensyfikowanie kontroli i sukcesywne likwidowanie „dzikich” wysypisk odpadów azbestowych, działania edukacyjno-informacyjne o szkodliwości azbestu i bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest, monitoring realizacji programu usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest. Głównym zadaniem Programu jest usunięcie wszystkich wyrobów zawierających azbest z terenu województwa wielkopolskiego. Proces ten podzielono na dwa etapy:

- w latach 2017 – 2022 zostanie usunięte do 45 % pozostałej ilości wyrobów zawierających azbest,
- w latach 2023 – 2032 zostanie usunięte pozostałe 55 % wyrobów zawierających azbest.

Powiatowy Program Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest dla Powiatu Gnieźnieńskiego

Dnia 24 czerwca 2008 r. uchwałą nr XIX/201/2008 został przyjęty przez Radę Powiatu Gnieźnieńskiego Powiatowy Program Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest dla Powiatu Gnieźnieńskiego. Program określa działania związane z usuwaniem i unieszkodliwianiem wyrobów zawierających azbest w skali powiatu gnieźnieńskiego.

4.3. Najważniejsze ustawy dotyczące postępowania z wyrobami zawierającymi azbest

Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 roku o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2017 roku poz. 2119). Przepisy ustawy zakazują wprowadzania na polski obszar celny azbestu, wyrobów zawierających azbest, produkcji wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest. Produkcja płyt azbestowo-cementowych została zakończona we wszystkich zakładach do 28 września 1998 roku, a z dniem 28 marca 1999 roku nastąpił zakaz obrotu tymi płytami. Wyjątek stanowi tylko azbest i wyroby zawierające azbest dopuszczone do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny spośród wyrobów określonych w załączniku nr 1 do ustawy. Ustawa określa także zagadnienia związane z opieką zdrowotną pracowników, którzy mieli kontakt z azbestem. W krajach Unii Europejskiej zakaz wydobycia azbestu oraz produkcji i przetwarzania wyrobów zawierających azbest wprowadziła Dyrektywa 2003/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 marca 2003 roku, a całkowity zakaz stosowania azbestu wprowadzony został 1 stycznia 2005 roku (Dyrektywa 1999/77/WE).

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2019 roku poz. 1396). W ustawie azbest zaliczono do grona substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, zakaz obrotu i ponownego wykorzystania tych substancji, warunki wykorzystywania, przemieszczania i eliminowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska. Ponadto zapisy ustawy odnoszą się do określenia obowiązków podmiotów wykorzystujących te substancje, w tym m.in. dokumentowania rodzaju, ilości i miejsc ich występowania oraz sposobu ich eliminowania, okresowego przedkładania odpowiednim organom informacji o rodzaju substancji, ilości i miejscach występowania. Ustawa określa także obowiązki jednostek samorządu terytorialnego w odniesieniu do wyrobów zawierających azbest oraz wymagania dotyczące wykonawczych aktów prawnych (rozporządzeń) wydanych na podstawie ustawy, odnoszących się do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 roku o odpadach (tekst jednolity Dz. U. z 2019 roku poz. 701). Ustawa definiuje „Bazę danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami”, w której znajdują się informacje o składowiskach odpadów, na których są składowane odpady zawierające azbest lub wydzielonych części na terenie składowisk zaliczonych do składowisk innych niż niebezpieczne i obojętne, przeznaczonych do składowania wyłącznie odpadów zawierających azbest. W ustawie azbest zaliczono do składników mogących powodować, że odpady zawierające azbest są odpadami niebezpiecznymi. W konsekwencji wszelkie regulacje dotyczące odpadów niebezpiecznych zawarte w ustawie dotyczą usuniętych wyrobów zawierających azbest, odnoszą się więc do obowiązków wytwórców i posiadaczy odpadów niebezpiecznych, zasad postępowania przy zbieraniu, transporcie, odzysku i unieszkodliwianiu, w tym składowaniu odpadów niebezpiecznych.

Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 roku Kodeks pracy (tekst jednolity Dz. U. z 2018 roku poz. 917 ze zm.). Ustawa określa zasady ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy.

4.4. Najważniejsze rozporządzenia dotyczące postępowania z wyrobami zawierającymi azbest

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2014 roku poz. 1923). Rozporządzenie określa rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych (*) z kodami klasyfikacyjnymi:

06 07 01* – odpady azbestowe z elektrolizy

06 13 04* – odpady z przetwarzania azbestu

10 11 81* – odpady zawierające azbest

10 13 09* – odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych

15 01 11* – opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi

16 01 11* – okładziny hamulcowe zawierające azbest

16 02 12* – zużyte urządzenia zawierające azbest

17 06 01* – materiały izolacyjne zawierające azbest

17 06 05* – materiały budowlane zawierające azbest

Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 roku, Nr 71, poz. 649 ze zm.). Zgodnie z rozporządzeniem właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości, a także obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest zobowiązany jest przeprowadzać kontrole stanu tych wyrobów zawierających azbest w terminach wynikających z oceny stanu tych wyrobów. Z przeprowadzonej kontroli sporządza się w jednym egzemplarzu „Ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”. Prace polegające na usuwaniu lub naprawie wyrobów zawierających azbest mogą być wykonywane wyłącznie przez wykonawców posiadających odpowiednie wyposażenie techniczne do prowadzenia takich prac oraz zatrudniających pracowników przeszkolonych w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy usuwaniu i wymianie materiałów zawierających azbest. Prace przy naprawie wyrobów zawierających azbest w obiektach i urządzeniach budowlanych lub prace mające na celu jego usunięcie z obiektu lub urządzenia budowlanego powinny być poprzedzone zgłoszeniem tego faktu właściwemu terenowemu organowi nadzoru budowlanego. Wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z miejsca, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, a także z terenu prac obowiązany jest do zgłoszenia zamiaru przeprowadzenia tych prac właściwemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu w terminie co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem prac.

Rozporządzenie reguluje także zawartość planu prac, który wykonawca prac zobowiązany jest sporządzić, który powinien zawierać m.in:

- identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez laboratorium wyposażone w sprzęt umożliwiający ich prawidłową analizę i zdolne do stosowania odpowiedniej techniki identyfikacyjnej,
- informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
- zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
- ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza.

Wykonawca prac, polegających na naprawie lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów i urządzeń budowlanych zobowiązany jest do:

- izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska,
- ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m, przy zastosowaniu osłon zabezpieczających przed przenikaniem azbestu do środowiska,
- umieszczenia w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych o następującej treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem”; w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit treść tablic informacyjnych powinna być następująca: „Uwaga! Zagrożenie azbestem – krokidolitem”
- zastosowania odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska,
- zastosowania w obiekcie, gdzie prowadzone są prace, odpowiednich zabezpieczeń przed pyleniem i narażeniem na azbest, w tym uszczelnienia otworów okiennych i drzwiowych, a także innych zabezpieczeń przewidzianych w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
- codziennego usuwania pozostałości pyłu azbestowego ze strefy prac przy zastosowaniu podciśnieniowego sprzętu odkurzającego lub metodą czyszczenia na mokro,
- izolowania pomieszczeń, w których zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń pyłu azbestowego dla obszaru prac, w szczególności izolowania pomieszczeń w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit,
- stosowania zespołu szczelnych pomieszczeń, w których następuje oczyszczenie pracowników z azbestu (komora dekontaminacyjna), przy usuwaniu pyłu azbestowego przekraczającego dopuszczalne wartości stężeń,

- zapoznania pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest lub ich przedstawicieli z planem prac, a w szczególności z wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie wykonywania prac.

Prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest prowadzi się w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska oraz powodujący zminimalizowanie pylenia poprzez:

- nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem lub demontażem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- odspajanie materiałów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze,
- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza w przypadku stwierdzenia występowania przekroczeń najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłu azbestu w środowisku pracy, w miejscach prowadzonych prac, w tym również z wyrobami zawierającymi krokydolit,
- codzienne zabezpieczanie zdemontowanych wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz ich magazynowanie na wyznaczonym i zabezpieczonym miejscu.

Po wykonaniu prac, związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest, wykonawca ma obowiązek złożenia właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych. Oświadczenie przechowuje się przez okres co najmniej 5 lat. Ponadto wykonawca odpowiednio pakuje i przygotowuje odpady azbestowe do transportu.

Powyższe rozporządzenie określa także przepisy dotyczące transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest, jako przewóz towarów niebezpiecznych. Zgodnie z rozporządzeniem wyroby i odpady zawierające azbest powinny zostać odpowiednio oznakowane, zgodnie z załącznikiem nr 2 do tego rozporządzenia.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 12 czerwca 2018 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. z 2018 roku poz. 1286). Rozporządzenie określa najwyższe dopuszczalne stężenia chemicznych i pyłowych czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, w tym pyłów zawierających azbest. Stężenia dla azbestu zawarte są w załączniku 1 do rozporządzenia. Dla azbestu najwyższe dopuszczalne stężenie tj. liczba włókien w cm³ wynosi 0,1.

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 roku w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. 2003 roku, Nr 120, poz. 1126). Rozporządzenie określa zakres i formę informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz szczegółowy zakres rodzajów robót budowlanych, stwarzających zagrożenia bezpieczeństwa i zdrowia ludzi (obejmujących usuwanie wyrobów zawierających azbest).

Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 roku w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. 2005 roku, Nr 216, poz. 1824). Rozporządzenie określa obowiązki pracodawcy zatrudniającego pracowników przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest, w tym:

- stosowanie niezbędnych środków ochrony osobistej i szczególne wymagania techniczne dotyczące tych środków,
- kontrolowanie stopnia narażenia pracowników na działanie pyłu azbestu w sposób określony w przepisach dotyczących badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy,
- podejmowanie działań zmniejszających narażenie pracowników na działanie pyłu azbestowego.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 roku w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. z 2015 roku poz. 1450). Rozporządzenie określa terminy i sposoby przedkładania marszałkowi województwa przez organa władz samorządowych informacji o rodzaju, ilości i miejscu występowania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 roku w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 roku, Nr 8, poz. 31). Rozporządzenie określa, że instalacje lub urządzenia zawierające azbest oczyszcza się przez usunięcie wyrobów zawierających azbest lub ich wymianę na bezazbestowe w sposób niestwarzający zagrożenia dla środowiska i zdrowia ludzi w terminie do dnia 31 grudnia 2032 roku. Dla każdego pomieszczenia, w którym znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest, sporządza się coroczny plan kontroli jakości powietrza obejmujący pomiary stężenia pyłów zawierających azbest. Szczegółowe wymagania techniczne w zakresie oczyszczania pomieszczeń, w których znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest, określa projekt techniczny

usuwania lub wymiany wyrobów zawierających azbest na wyroby bezazbestowe wraz z harmonogramem prac, sporządzony na koszt wykorzystującego instalację lub urządzenie. Projekt i harmonogram uwzględniają przede wszystkim wykonanie pomiarów stężenia pyłów zawierających azbest w środowisku pracy, przed i po wykonaniu prac. Wykorzystywanie instalacji, urządzenia lub pomieszczenia po ich oczyszczeniu możliwe jest pod warunkiem stwierdzenia nieprzekroczenia najwyższego dopuszczalnego stężenia pyłów azbestowych w środowisku pracy. Rury azbestowo-cementowe i elementy wyłączonych z użytkowania instalacji ciepłowniczych, wodociągowych, kanalizacyjnych i elektroenergetycznych podziemnych zawierających rury azbestowo-cementowe, zainstalowane przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 roku o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, mogą być pozostawione w ziemi bez ograniczeń czasowych, ale w przypadku, gdy ich usytuowanie nie naraża na kontakt z azbestem przy czynnościach obsługowych użytkowanych instalacji infrastrukturalnych, w szczególności gdy rury azbestowo-cementowe są położone poniżej użytkowanych instalacji. Pozostawienie w ziemi takich rur wymaga oczyszczenia z wyrobów zawierających azbest miejsc usytuowania studzienek rewizyjnych i innych elementów infrastruktury, gdzie jest możliwy kontakt człowieka z wyrobami zawierającymi azbest. Instalacje lub urządzenia zawierające azbest oraz użytkowane bez zabezpieczenia drogi i pozostawione w ziemi wyłączone z użytkowania rury azbestowo-cementowe należy oznakować. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest ujmuje wynik inwentaryzacji w „Informacji o wyrobach zawierających azbest” i przedkłada ją corocznie w terminie do 31 stycznia właściwemu marszałkowi województwa. Osoba fizyczna niebędąca przedsiębiorcą informację taką składa odpowiedni wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 roku w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2016 roku poz. 71).

Rozporządzenie zalicza do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, których wykonanie wymaga sporządzenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko przedsięwzięcia obejmujące m.in. wydobywanie azbestu lub instalacje przetwarzania azbestu lub wyrobów zawierających azbest:

- wyrobów azbestowo-cementowych w ilości gotowego produktu nie niższej niż 200 ton rocznie,
- materiałów ciernych w ilości gotowego produktu nie mniejszej niż 50 ton na rok,
- innych wyrobów zawierających azbest w ilości nie mniejszej niż 200 ton na rok.

Wydobywanie azbestu lub instalacje przetwarzania azbestu lub wyrobów zawierających azbest o mniejszej wydajności niż określone powyżej, zalicza do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2013 roku poz. 25). Rozporządzenie określa sposób prowadzenia rejestru wyrobów zawierających azbest, w tym:

- formę i układ rejestru,
- zawartość rejestru,
- okres przechowywania rejestru.

Rejestr jest prowadzony w formie elektronicznej przy użyciu systemu i stanowi integralną część bazy azbestowej: www.bazaazbestowa.gov.pl.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013r. w sprawie składowisk odpadów (Dz. U. z 2013 roku poz. 523). Rozporządzenie określa, że odpady niebezpieczne, w tym zawierające azbest, nie mogą być poddawane odzyskowi, a jedynym sposobem ich unieszkodliwiania jest składowanie. Zapisy rozporządzenie określają m.in. szczegółowe wymagania dotyczące kwater przeznaczonych do składowania wyrobów izolacyjnych i materiałów konstrukcyjnych zawierających azbest oraz warunków deponowania i składowania takich wyrobów.

4.5. Warunki bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest

W celu oczyszczenia obiektu z wyrobów zawierających azbest konieczna jest ich wcześniejsza lokalizacja. Właściciel, zarządca lub użytkownik obiektu ma obowiązek przeprowadzania inwentaryzacji, poprzez sporządzenie spisu z natury, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 roku w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. 2011 r., Nr 8, poz. 31). Informacje te aktualizowane są co roku, zarówno o wyrobach eksploatowanych jak i tych, których eksploatacja już się zakończyła. Następnie takie informacje w terminie do 31 stycznia muszą być przesłane wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta (w przypadku osoby fizycznej) lub marszałkowi (gdy właścicielem obiektu jest osoba prawna). Sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest określono w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r., Nr 71, poz. 649 ze zm.). Rozporządzenie określa:

- sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania oraz usuwania wyrobów zawierających azbest,

- obowiązki wykonawcy prac polegających na bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest,
- warunki przygotowania do transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest do miejsca ich składowania,
- wymagania dotyczące oznakowania wyrobów i odpadów zawierających azbest.

Prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest muszą zostać przeprowadzone w taki sposób, aby wyeliminować lub ograniczyć, emisję szkodliwych dla zdrowia człowieka włókien azbestowych. Prace te mogą przeprowadzać wyłącznie przedsiębiorcy posiadający decyzję starosty na prowadzenie tego rodzaju prac oraz posiadający odpowiednie wyposażenie techniczne i zatrudniający przeszkolonych pracowników. W trakcie usuwania lub napraw wyrobów zawierających azbest wykonawca musi umieścić odpowiednie tablice ostrzegawcze o rodzaju prowadzonych prac, jak również ogrodzić teren i zastosować takie rozwiązania techniczne, aby wyroby azbestowe usuwane były w całości. Pracownicy powinni zostać zaopatrzeni w specjalną odzież ochronną oraz sprzęt zabezpieczający układ oddechowy.

4.6. Obowiązki w zakresie postępowania z wyrobami zawierającymi azbest

Obowiązki właścicieli oraz zarządzających obiektami i instalacjami (lub urządzeniami) zawierającymi azbest regulują:

- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 r., Nr 8, poz. 31),
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r., Nr 71, poz. 649 ze zm.).

Obowiązki właścicieli i zarządców lub użytkowników nieruchomości:

- kontrola wyrobów zawierających azbest znajdujących się w obiektach, urządzeniach budowlanych, urządzeniach przemysłowych lub innych miejscach zawierających azbest,
- sporządzenie oceny stanu i dokumentacji miejsca zawierającego azbest,
- usuwanie wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z powyższą oceną do wymiany na skutek nadmiernego zużycia wyrobu lub jego uszkodzenia,
- sporządzenie (co roku) planu kontroli jakości powietrza obejmującej pomiar stężenia azbestu, dla każdego pomieszczenia, w którym znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest lub wyroby zawierające azbest,

- przegląd i oznakowanie miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest,
- sporządzenie inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest poprzez sporządzenie spisu z natury.

Obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest:

- przeszkolenie przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników i osób kierujących lub nadzorujących, w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu tych wyrobów oraz w zakresie przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- opracowanie przed rozpoczęciem prac szczególnego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest,
- zapewnienie warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania w sposób określony w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r., Nr 71, poz. 649 ze zm.),
- złożenie właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

Zadania organów samorządowych w zakresie wyrobów zawierających azbest

Obowiązki samorządu gminnego w zakresie wyrobów zawierających azbest na poziomie lokalnym zostały określone w POKzA, należą do nich:

1. Gromadzenie informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie informacji do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.gov.pl.
2. Współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest
3. Przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.
4. Organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych.

5. Organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm.
6. Kreowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest.
7. Współpraca z mediami i organizacjami społecznymi w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest.
8. Współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

4.7. Procedury dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest

Ministerstwo Rozwoju w ramach realizacji „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” wskazuje stosowanie procedur dotyczących postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest, które pozwalają na ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko podczas użytkowania i demontażu wyrobów zawierających azbest, a także transportu odpadów azbestowych.

GRUPA I. Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami lub urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest.

Procedura 1. Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.

Procedura 2. Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.

GRUPA II. Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest - wytwórców odpadów niebezpiecznych.

Procedura 3. Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.

Procedura 4. Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczeniem obiektu, terenu, instalacji.

GRUPA III. Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Procedura 5. Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

GRUPA IV. Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Procedura 6. Składowanie odpadów na składowiskach lub wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

Procedura 1. Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest

Opis procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji i urządzeń oraz terenów, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest. Procedura dotyczy więc bezpiecznego ich użytkowania.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje okres posiadania budynku, budowli, instalacji lub urządzenia przemysłowego oraz terenu – niezależnie od ich wielkości lub stanu, jeżeli znajdują się tam wyroby zawierające azbest.

Opis szczegółowy

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia technicznego oraz terenu, gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest, ma obowiązek sporządzenia w jednym egzemplarzu „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” (załącznik Nr). Właściciele lub zarządcy, którzy spełnili ten obowiązek wcześniej – sporządzają następne „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” w terminach wynikających z warunków poprzedniej „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”, tzn. jeśli podczas przeprowadzonej oceny stwierdzono następującą ilość sumy wszystkich punktów:

- Stopień pilności I od 120 punktów - wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie,
- Stopień pilności II od 95 do 115 punktów - wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku,
- Stopień pilności III do 90 punktów - wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat.

Z przeprowadzonej kontroli okresowej sporządza się w jednym egzemplarzu ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest, którą przechowuje się łącznie z dokumentacją miejsca zawierającego azbest, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej. Dla budynków oraz obiektów budowlanych niebędących budynkami, dla których jest prowadzona książka obiektu budowlanego ocena ta powinna być dołączona do książki obiektu budowlanego. Właściciel lub zarządca obowiązany jest do przeprowadzenia inwentaryzacji (spisu z natury) wyrobów zawierających azbest. Wyniki inwentaryzacji powinny służyć do sporządzenia informacji dla wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, właściwego dla miejsca znajdowania się budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest. Wzory informacji według

załącznika Nr 1 niniejszego Programu. Należy oznakować pomieszczenia, gdzie znajdują się urządzenia lub instalacje z wyrobami zawierającymi azbest – odpowiednim znakiem ostrzegawczym dla azbestu (załącznik Nr 3 niniejszego Programu), opracować i wywiesić na widocznym miejscu instrukcję bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierającymi azbest oraz zaznaczyć na planie sytuacyjnym terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest.

Ponadto jeżeli w budynku, budowli, instalacji lub urządzeniu oraz na terenie znajdują się wyroby zawierające azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m³ (tzw. „miękkie”), lub jeżeli wyroby zawierają azbest krokidolit, a także jeżeli te wyroby znajdują się w zamkniętych pomieszczeniach lub istnieje uzasadniona obawa dużej emisji azbestu do środowiska, wówczas właściciel lub zarządca powinien opracować plan kontroli jakości powietrza (monitoringu), a jego wyniki uwzględnić przy dalszej eksploatacji lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Procedura 2. Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów

Opis procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów z wyrobami zawierającymi azbest – przed i w czasie wykonywania prac usuwania lub zabezpieczania takich wyrobów.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje okres od podjęcia decyzji o zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, do zakończenia tych robót i uzyskania stosownego oświadczenia wykonawcy prac.

Opis szczegółowy

Identyfikacja azbestu powinna nastąpić w okresie użytkowania wyrobów, jeszcze przed rozpoczęciem wykonywania prac zabezpieczenia lub usuwania takich wyrobów. Identyfikacja azbestu jest obowiązkiem właściciela lub zarządcy nieruchomości.

Wyniki identyfikacji azbestu powinny być uwzględniane przy:

- sporządzaniu „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”,
- sporządzaniu informacji dla wójta, burmistrza, prezydenta miasta,
- zawieraniu umowy na wykonanie prac zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest z wykonawcą tych prac, wytwarzającym odpady niebezpieczne.

Właściciel lub zarządca może zlecić innym podmiotom przeprowadzenie wykonania identyfikacji azbestu w wyrobach. W każdym przypadku powinno to mieć miejsce przed rozpoczęciem prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest. Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest, ma obowiązek zgłosić prace polegające na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest do właściwego organu administracji architektoniczno – budowlanej. W przypadku prac polegających na wymianie pokrycia dachowego, zgłoszenia trzeba dokonać na co najmniej 21 dni przed planowanym terminem rozpoczęcia robót. Niezależnie od obowiązków wykonawcy prac, właściciel lub zarządca powinien poinformować mieszkańców lub użytkowników budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, o usuwaniu niebezpiecznych materiałów zawierających substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla ludzi oraz o sposobach zabezpieczenia przed tą szkodliwością. Właściciel lub zarządca nieruchomości powinien uzyskać od wykonawcy prac, pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonania robót i oczyszczenia z azbestu, a następnie przechowywać je przez okres co najmniej 5-let, wraz z inną dokumentacją budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu.

Procedura 3. Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest

Opis procedury

Celem procedury jest przedstawienie zasad postępowania podczas prac przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest lub ich zabezpieczenia.

Zakres procedury

Wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach jest „wytwórcą odpadów - rozumie się przez to każdego, którego działalność lub bytowanie powoduje powstawanie odpadów (pierwotny wytwórca odpadów), oraz każdego, kto przeprowadza wstępną obróbkę, mieszanie lub inne działania powodujące zmianę charakteru lub składu tych odpadów; wytwórcą odpadów powstających w wyniku świadczenia usług w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątnięcia, konserwacji i napraw jest podmiot, który świadczy usługę, chyba że umowa o świadczenie usługi stanowi inaczej”. Wytwórcę odpadów obowiązuje postępowanie określone przepisami ustawy o odpadach. Jeśli firma wytwarza odpady i potem magazynuje je w innym miejscu niż miejsce ich wytworzenia (np. w swoim magazynie, przed wywozem na składowisko) to wówczas jest zobowiązana do uzyskania zezwolenia na zbieranie odpadów. Zgodnie z art. 66 ustawy o odpadach, posiadacz odpadów jest obowiązany do prowadzenia na bieżąco ich ilościowej i jakościowej ewidencji, zgodnie z katalogiem odpadów zawartym w

Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów. Obowiązkiem jest prowadzenie ewidencji przyjmowanych, przetwarzanych i zbieranych odpadów, ilościowej oraz jakościowej. Rodzaj występującego tam azbestu musi być określony co do jego odmiany mineralnej i co do ilości tych odpadów. Do 15 marca za poprzedni rok kalendarzowy należy składać do marszałka województwa właściwego ze względu na miejsce wytwarzania odpadów, miejsce zbierania odpadów lub ze względu na siedzibę firmy. Odpady muszą zostać przekazane do uprawnionego odbiorcy, posiadającego odpowiednią decyzję w zakresie gospodarki odpadami. Wykonawca prac polegających na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest musi zgłosić zamiar ich przeprowadzenia Powiatowemu Inspektorowi Nadzoru Budowlanego, Okręgowemu Inspektorowi Pracy oraz Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu w terminie co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem prac.

Plan pracy polegającej na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest powinien być sporządzony zgodnie ze stosownymi przepisami i zawierać m.in.:

- określenie miejsca wykonywania prac oraz charakteru prac i przewidywanego czasu ich trwania,
- określenie rodzaju azbestu w wyrobach przeznaczonych do usunięcia,
- aktualną „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”,
- przewidywaną ilość wytwarzanych odpadów do usunięcia,
- ustalenie odpowiednich sposobów usuwania wyrobów zawierających azbest,
- określenie sposobów eliminowania lub ograniczenia uwalniania się pyłu azbestu do powietrza,
- określenie rodzajów i metod pracy, z uwzględnieniem technicznych środków,
- zapewnienie pracownikom niezbędnej ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracy,
- charakterystykę środków ochronnych użytych do ochrony pracowników i innych osób znajdujących się w miejscu pracy.

Następnie powinien zostać opracowany plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, zwany "Planem Bioz", obejmujący m.in.:

- informacje dotyczące przewidywanych zagrożeń, występujących podczas realizacji robót budowlanych, określające skalę i rodzaje zagrożeń oraz miejsce i czas ich wystąpienia,
- informację o wydzieleniu i oznakowaniu miejsc prowadzenia robót budowlanych, stosownie do rodzaju zagrożenia,
- informację o sposobie prowadzenia instruktażu pracowników przed przystąpieniem do realizacji robót szczególnie niebezpiecznych w tym: określenie zasad postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia, konieczność stosowania przez pracowników środków ochrony indywidualnej, zabezpieczających przed skutkami zagrożeń oraz

zasady bezpośredniego nadzoru nad pracami szczególnie niebezpiecznymi, przez wyznaczone w tym celu osoby.

- określenie sposobu przechowywania i przemieszczania materiałów, wyrobów, substancji oraz preparatów niebezpiecznych na terenie budowy,
- wskazanie środków technicznych i organizacyjnych, zapobiegających niebezpieczeństwom wynikającym z wykonywania robót budowlanych w strefach szczególnego zagrożenia zdrowia lub w ich sąsiedztwie.

Pracodawca jest obowiązany zapoznać pracowników lub ich przedstawicieli z planem prac, szczególnie w zakresie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia. Wykonawca prac jest obowiązany przeszkolić wszystkie osoby pozostające w kontakcie z azbestem, pracowników bezpośrednio zatrudnionych, kierujących i nadzorujących prace w zakresie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy postępowaniu z wyrobami zawierającymi azbest i ich odpadami. Szkolenie powinno być przeprowadzone zgodnie z przepisami Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów. Pracodawca jest obowiązany do zapewnienia pracownikom odpowiednich ubrań roboczych w takiej ilości, aby zabezpieczyć pracowników przez cały czas trwania robót i oczyszczania terenu po tych robotach. Pracodawca będący wytwórcą odpadów niebezpiecznych, zawierających azbest obowiązany jest do przygotowania, prowadzenia i przechowywania rejestru pracowników narażonych na działanie azbestu. Ważną sprawą jest przygotowanie miejsca i sposobu tymczasowego magazynowania odpadów niebezpiecznych na placu budowy, po ich demontażu, a jeszcze przed transportem na składowisko. Miejsce takie powinno być wydzielone i zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych oraz oznakowane znakami ostrzegawczymi o treści „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”. Na potrzeby ewidencji odpadów niebezpiecznych, wytwórca odpadów przygotowuje dokumenty, którymi są karta ewidencji odpadu i karta przekazania odpadu.

Celem zapewnienia składowania odpadów niebezpiecznych powstałych po usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwórca odpadów powinien przed przeprowadzeniem robót, zawrzeć porozumienie z zarządzającym składowiskiem, odpowiednim dla odpadów niebezpiecznych zawierających azbest (składowanie oddzielne lub przygotowana kwatera na innym składowisku). Ważne znaczenie dla prawidłowego przygotowania robót ma skompletowanie wyposażenia technicznego, w tym narzędzi ręcznych i wolnoobrotowych, narzędzi mechanicznych, urządzeń wentylacyjnych oraz podstawowego sprzętu przeciwpożarowego. Na tym etapie należy też zabezpieczyć techniczne środki zapobiegające emisji azbestu w miejscu pracy oraz środowisku, w zależności od określenia stanu środowiska, przed przystąpieniem do wykonywania prac. Jeżeli usuwane są wyroby o

gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m³, lub inne, mocno uszkodzone, a także zawierające krokidolit oraz wyroby znajdujące się w pomieszczeniach zamkniętych, to niezbędne jest zawarcie umowy z laboratorium upoważnionym do prowadzenia monitoringu powietrza. Duże znaczenie ma również przygotowanie i organizacja zaplecza budowy, w tym części socjalnej, obejmującej urządzenia sanitarno-higieniczne, z możliwością umycia się i natrysku po pracy w kontakcie z azbestem, pomieszczenia na szatnie - czyste i brudne oraz pomieszczenia dla spożywania posiłków oraz regeneracji.

Procedura 4. Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczeniem obiektu, terenu, instalacji.

Opis procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest – będących, w rozumieniu ustawy o odpadach – wytwórcami odpadów niebezpiecznych.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje okres od rozpoczęcia do zakończenia prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem budynku, budowli, instalacji lub urządzenia i terenu z pozostałości azbestu.

Należy wykonać odpowiednie zabezpieczenia obiektu, będącego przedmiotem prac i miejsc ich wykonywania, a także terenu wokół przed emisją pyłu azbestu, która może mieć miejsce w wyniku prowadzenia prac. Teren należy ogrodzić, zachowując bezpieczną odległość od traktów komunikacyjnych dla pieszych, nie mniej niż 2 m przy zastosowaniu specjalnych osłon. Teren prac należy ogrodzić poprzez oznakowanie taśmami ostrzegawczymi w kolorze biało-czerwonym i umieszczenie tablic ostrzegawczych z napisami „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony” lub „Zagrożenie azbestem krokidolitem”. Przy pracach elewacyjnych powinny być stosowane odpowiednie kurtyny zasłaniające fasadę obiektu, aż do gruntu, a teren wokół objęty kurtyną, powinien być wyłożony grubą folią.

Ogólne zasady postępowania przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest określają następujące wymagania:

- nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek itp.) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe,

- odspajanie wyrobów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych narzędzi mechanicznych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze,
- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza, w przypadku występowania stężeń pyłu azbestu, przekraczających dopuszczalne wartości dla miejsca pracy,
- po każdej zmianie roboczej, usunięte odpady zawierające azbest, powinny zostać szczelnie opakowane i składowane na miejscu ich tymczasowego magazynowania,
- codzienne, staranne oczyszczanie strefy prac i terenu wokół, dróg wewnętrznych oraz maszyn i urządzeń, z wykorzystaniem podciśnieniowego sprzętu odkurzającego, zaopatrzonego w filtry o dużej skuteczności ciągu (99,99% lub na mokro).

Niedopuszczalne jest ręczne zmiatanie na sucho, jak również czyszczenie pomieszczeń i narzędzi pracy przy użyciu sprężonego powietrza. W przypadku prowadzenia prac z wyrobami azbestowo-cementowymi, których gęstość objętościowa wynosi mniej niż 1000 kg/m³ (tzw. miękkie), a także z innymi wyrobami, których powierzchnia jest w widoczny sposób uszkodzona lub zniszczona lub jeżeli prace prowadzone są na obiektach, z wyrobami zawierającymi azbest krokidolit, lub też w pomieszczeniach zamkniętych, to powinny być zastosowane szczególne zabezpieczenia strefy prac i ochrony pracowników oraz środowiska, niezależnie od ogólnych zasad postępowania. Są to m.in.:

- komory dekontaminacyjne dla całych pomieszczeń lub stanowiące łącznik izolacyjny między miejscem stanowiącym strefę prac, a miejscem na zewnątrz obiektu,
- zaostrzone rygory przestrzegania stosowania środków ochrony osobistej,
- inne metody określone na etapie prac przygotowawczych.

W obiekcie przylegającym do strefy prac, należy zastosować odpowiednie zabezpieczenia, w tym uszczelnienie otworów okiennych i drzwiowych. Wszystkie zdemontowane wyroby zawierające azbest powinny być szczelnie opakowane w folie z polietylenu, lub polipropylenu o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm i zamykane w sposób uniemożliwiający przypadkowe otwarcie (zgrzewem ciągłym lub taśmą klejącą). Odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej większej niż 1000 kg/m³, a więc płyty i rury azbestowo-cementowe lub ich części powinny być szczelnie opakowane w folie. Pył azbestowy oraz odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m³ powinny być zestalone przy użyciu cementu lub żywicy syntetycznych i po związaniu spoiwa szczelnie zapakowane w folię. Pakowanie usuniętych wyrobów zawierających azbest powinno odbywać się wyłącznie do opakowań przeznaczonych do ostatecznego składowania i wyraźnie oznakowane. Etykiety i zamieszczone na nich napisy powinny być trwałe, nieulegające zniszczeniu, pod wpływem warunków atmosferycznych i czynników mechanicznych. Dla usuniętych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz ich transportu na składowisko odpadów niebezpiecznych, wypełnia się kartę ewidencji odpadu i kartę przekazania odpadów.

Po zakończeniu prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest wykonawca prac ma obowiązek dokonania prawidłowego oczyszczenia strefy prac i otoczenia z pozostałości azbestu. Oczyszczenie powinno nastąpić przez zastosowanie urządzeń filtracyjno-wentylacyjnych ze skutecznym filtrem lub na mokro. Wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia właścicielowi lub zarządcy obiektu, będącego przedmiotem prac, oświadczenia stwierdzającego prawidłowość wykonania prac i oczyszczenia z azbestu. W przypadku, kiedy przedmiotem prac były wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m³ lub wyroby mocno uszkodzone i zniszczone lub prace obejmowały wyroby zawierające azbest krokidolit lub prowadzone były w pomieszczeniach zamkniętych, wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia wyników badania powietrza, przeprowadzonego przez uprawnione do tego laboratorium lub instytucję.

Procedura 5. Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest

Posiadacz odpadów, który prowadzi działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów jest obowiązany uzyskać zezwolenie na prowadzenie tej działalności. W przypadku transportu odpadów niewytworzonych przez siebie, firma zobowiązana jest do uzyskania zezwolenia na transport odpadów u starosty właściwego ze względu na miejsce siedziby lub zamieszkania transportującego odpady. Przekazanie partii odpadów zawierających azbest przez wytwórcę odpadów innemu posiadaczowi odpadów niebezpiecznych, np. w celu ich dalszego transportu odbywa się z zastosowaniem karty przekazania odpadu sporządzonej przez wytwórcę odpadów. Do obowiązków posiadacza odpadów niebezpiecznych prowadzącego działalność wyłącznie w zakresie ich transportu na składowisko należy:

- posiadanie karty przekazania odpadu z potwierdzeniem przejęcia odpadu,
- posiadanie dokumentu przewozowego z opisem towarów (odpadów) niebezpiecznych,
- posiadanie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu odpadów niebezpiecznych,
- posiadanie przez kierowcę zaświadczenia ADR o ukończeniu kursu doszkalcącego dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne,
- oznakowanie pojazdu odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi,
- utrzymanie czystości skrzyni ładunkowej pojazdu,
- sprawdzenie stanu opakowań i ich oznakowanie literą „a”, sprawdzenie umocowania sztuk przesyłki z odpadami w pojeździe.

Transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, należy prowadzić z zachowaniem przepisów dotyczących transportu towarów niebezpiecznych spełniając określone w tych przepisach kryteria klasyfikacyjne. Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz odpady

izolacyjne zawierające azbest, zgodnie z ADR zaliczone zostały do klasy 9 (różne materiały i przedmioty niebezpieczne), z czego wynikają określone wymagania przy ich transporcie. Posiadacz odpadów, dokonujący ich transportu, obowiązany jest do posiadania dokumentu przewozowego materiałów niebezpiecznych, który według ADR powinien zawierać:

- numer rozpoznawczy odpadu nadawanego do przewozu i jego pełną nazwę,
- klasę, do której należy odpad nadawany do przewozu,
- liczbę sztuk przesyłki,
- całkowitą ilość przewożonych odpadów,
- nazwy i adresy nadawcy oraz odbiorcy przewożonych odpadów (składowiska).

Pojazdy przewożące odpady niebezpieczne powinny być zaopatrzone w świadectwo dopuszczenia pojazdu do przewozu towarów niebezpiecznych. Świadectwo to wystawiane jest przez Dyrektora Transportowego Dozoru Technicznego na podstawie badania technicznego pojazdu dokonanego przez okręgową stację kontroli pojazdów oraz sprawdzenia dokonanego przez Transportowy Dozór Techniczny. Kierowca wyznaczony do przewozu odpadów zawierających azbest, obowiązany jest posiadać, poza prawem jazdy, zaświadczenie ADR ukończenia kursu dokształcającego kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne, wydane przez podmiot posiadający zezwolenie marszałka województwa na prowadzenie takiej działalności. Każdy pojazd przewożący odpady zawierające azbest powinien być oznakowany dwiema odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi bez numerów rozpoznawczych. Tablice te powinny być prostokątne, o wymiarach 30x40 cm, barwy pomarańczowej odblaskowej, dookoła otoczone czarnym nie odblaskowym paskiem o szerokości nieprzekraczającej 15 mm. Po wyładowaniu odpadów tablice te nie mogą być widoczne na pojeździe stojącym lub poruszającym się po drodze. Przed każdym załadunkiem odpadów, skrzynia ładunkowa pojazdu powinna być dokładnie oczyszczona, w szczególności z ostrych i twardych przedmiotów niestanowiących integralnej części nadwozia pojazdu. Wskazane jest wyłożenie podłogi skrzyni ładunkowej folią, w celu zabezpieczenia przed uszkodzeniem opakowań. Załadunek i rozładunek odpadów (palet, pojemników typu big-bag) powinny odbywać się przy wykorzystaniu dźwigu lub podnośnika. Transportujący odpady powinien odmówić przyjęcia przesyłki odpadów, która nie posiada oznakowania wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz w przypadku, gdy opakowanie zostało uszkodzone przy załadunku. Zapakowane odpady zawierające azbest powinny być ułożone i umocowane na pojeździe tak, aby w czasie ich przewozu nie przesuwaly się oraz nie były narażone na tarcie, wstrząsy, przewracanie się i wypadnięcie z pojazdu. W trakcie przewozu ładunek powinien być dokładnie zabezpieczony folią lub plandeką przed uszkodzeniem. Po każdym wyładunku odpadów z pojazdu, należy dokładnie sprawdzić, czy na powierzchni skrzyni ładunkowej nie znajdują się pozostałości po przewożonych odpadach. W razie stwierdzenia takiej pozostałości należy niezwłocznie ją usunąć oraz dokładnie oczyścić pojazd i jego wyposażenie z zachowaniem zasad

przewidzianych dla prac przy usuwaniu azbestu. Odpady niebezpieczne zawierające azbest transportowane są na składowisko przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest. Tam następuje ich przekazanie następnemu posiadaczowi odpadów, zarządzającemu składowiskiem potwierdzenie tego faktu na „Karcie przekazania odpadu”.

Procedura 6. Składowanie odpadów na składowiskach lub wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest

Do obowiązków zarządzającego składowiskiem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest należy:

- przeszkolenie pracowników w zakresie bezpiecznych metod postępowania z odpadami zawierającymi azbest,
- potwierdzenie w karcie przekazania odpadów przyjęcia partii odpadów na składowisko,
- sporządzenie zbiorczego zestawienia danych o rodzaju i ilości odpadów przyjętych na składowisko,
- składowanie odpadów zgodnie z przepisami dotyczącymi odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz zatwierdzoną instrukcją eksploatacji składowiska,
- zapewnienie deponowania odpadów w sposób niepowodujący uszkodzenia opakowań odpadów,
- wykorzystywać racjonalnie pojemność eksploatacyjną składowiska.

Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej oznaczone w katalogu odpadów kodami 17 06 01* i 17 06 05* mogą być unieszkodliwiane przez składowanie na składowiskach lub wydzielonych kwaterach na terenie innych składowisk, przeznaczonych do wyłącznego składowania tych odpadów. Składowiska lub kwatery buduje się w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu ze ścianami bocznymi zabezpieczonymi przed osypywaniem się. Prace związane z deponowaniem odpadów zawierających azbest należy prowadzić w sposób zabezpieczający przed emisją pyłu azbestowego do powietrza, a podstawowym zadaniem jest niedopuszczenie do rozszczelnienia opakowań odpadów. Opakowania z odpadami należy zdejmować z pojazdu przy użyciu urządzeń dźwigowych i ostrożnie układać w kwaterze składowiska. Niedopuszczalne jest zrzucanie lub wysypywanie odpadów z samochodów. Warstwa zdeponowanych odpadów powinna być zabezpieczona przed uszkodzeniem opakowań przez przykrycie folią lub warstwą gruntu o grubości około 5 cm. Opakowania z odpadami powinny być układane zgodnie z technologią składowania zatwierdzoną w instrukcji eksploatacji składowiska, uwzględniającą racjonalne wykorzystanie pojemności obiektu. Niedopuszczalne jest kompaktowanie odpadów zawierających azbest, ani poruszanie się pojazdów mechanicznych po powierzchni składowanych odpadów.

Składowanie odpadów należy zakończyć na poziomie 2 m poniżej poziomu terenu otoczenia, a następnie składowisko odpadów powinno zostać wypełnione ziemią do poziomu terenu.

5. Charakterystyka Gminy i Miasta Witkowo

Gmina Witkowo położona jest we wschodniej części województwa wielkopolskiego w powiecie gnieźnieńskim i jest gminą miejsko-wiejską. Od zachodu graniczy z gminą Niechanowo, od północy graniczy z gminą Gniezno i Trzemeszno, należącymi do powiatu gnieźnieńskiego, od wschodu graniczy z gminami Orchowo i Powidz, od południa z gminą Strzałkowo (gminy powiatu słupeckiego) i gminą Września (gmina powiatu wrzesińskiego).

Witkowo jest gminą rolniczą, znaczną część gminy, ok. 66,2 % zajmują użytki rolne. Grunty orne w gminie stanowią ok. 11.139 ha, sady ok. 90 ha, a łąki i pastwiska ok. 792 ha.

Gmina Witkowo położona jest na obszarze falistej Wysoczyzny Gnieźnieńskiej (ok. 110-120 m n.p.m.), będącej częścią Niziny Wielkopolskiej. Przez teren gminy Witkowo przebiega droga wojewódzka nr 260 Gniezno – Wólka. Gmina Witkowo zajmuje powierzchnię 18.440 ha. Liczba osób zameldowanych na stałe na terenie gminy Witkowo wg stanu na dzień 31.12.2018 r. wynosiła 13.449 osób, a gęstość zaludnienia 74 osoby/km². Część północna oraz wschodnia gminy pokryta jest w dużej mierze lasami (około 3,9 tys. ha, co stanowi ok. 21,76 % powierzchni gminy) oraz jeziorami.

W skład organizacyjny gminy wchodzi 27 wsi sołectkich (Chłądowo, Czajki, Ćwierdzin, Dębina, Folwark, Gaj, Gorzykowo, Jaworowo, Kamionka, Kołaczkowo, Malenin, Małachowo Kępe, Małachowo Wierzbiczany, Małachowo Żłych Miejs, Małachowo Szemborowice, Mąkownica, Mielżyn, Odrowąż, Ostrowite Prymasowskie, Piaski, Ruchocin, Ruchocinek, Skorzęcin, Sokołowo, Strzyżewo Witkowskie, Wiekowo, Witkówko) i miasto Witkowo, stanowiące siedzibę władz samorządowych i centrum gospodarczo - handlowe.

Mieszkańcy gminy Witkowo zaopatrywani są w wodę pochodzącą z ujęć wód ze studni głębinowych w Witkowie o średniej produkcji 2.513 m³/dobę zaopatrującej ok. 12.000 osób oraz w Gorzykowie o średniej produkcji 1.608 m³/dobę zaopatrującej ok. 270 osób. Z sieci wodociągowej na terenie gminy Witkowo korzysta ok. 100 % mieszkańców. Z sieci kanalizacji sanitarnej korzysta ok. 95 % mieszkańców miasta i ok. 75 % mieszkańców wsi.

Na terenie gminy Witkowo znajduje się kilka przedszkoli, 4 szkoły podstawowe oraz Zespół Szkół Ponadpodstawowych, biblioteka, duże zaplecze kulturalno- rekreacyjne, w skład którego wchodzi m. in. Centrum Kultury im. Krzysztofa Szkuclarka, stadion miejski, boiska do piłki nożnej, boisko „Orlik”, hala sportowa, hala widowiskowo-sportowa oraz obiekty sportowe na terenie OW Skorzęcin. Na terenie gminy znajdują się ośrodki zdrowia oraz kilka aptek.

Na terenie gminy prężnie działają różne instytucje i stowarzyszenia, wśród których należy wymienić: Koło Pszczelarzy, Gminną Spółkę Wodną, koła łowieckie.

Na terenie gminy Witkowo znajduje się mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków w Małachowie Wierzbiczany, składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Chłądowie oraz Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Małachowie Wierzbiczany.

Mapa 1. Położenie Gminy Witkowo na tle województwa wielkopolskiego i powiatu gnieźnieńskiego

Mapa 2. Mapa Gminy i Miasta Witkowo

- Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Chładowo
- Oczyszczalnia ścieków w Małachowie Wierzbiczany, PSZOK

Na terenie gminy Witkowo znajdują liczne się formy ochrony przyrody podlegające ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1614). Należą do nich:

a) pomniki przyrody:

- grupa 6 topoli białych w m. Jaworowo,
- grupa 41 dębów szypułkowych i bezszypułkowych w m. Skorzęcin,
- grupa 17 dębów szypułkowych w m. Skorzęcin,
- pojedynczy dąb szypułkowy w m. Skorzęcin,
- pojedynczy dąb szypułkowy w m. Skorzęcin.

b) Powidzki Park Krajobrazowy o powierzchni 24.887,21 ha, który na terenie gminy Witkowo zajmuje powierzchnię 4.931,39 ha,

c) Powidzko – Bieniszewski Obszar Chronionego Krajobrazu,

d) użytek ekologiczny „Jezioro Czarne” o powierzchni 59,05 ha obejmujący Jezioro Czarne,

e) obszar sieci NATURA 2000 PLH300026 „Pojezierze Gnieźnieńskie”, który obejmuje jeziora, lasy, tereny łąk i torfowisk w północno-wschodniej części gminy.

Według podziału fizyczno – geograficznego Polski (J. Kondracki, 2000 r.) obszar gminy Witkowo należy do podprowincji Pojezierza Południowo – Bałtyckiego, makroregionu Pojezierza Wielkopolskiego, mezoregionu Pojezierze Gnieźnieńskie oraz części mezoregionu Równina Wrzesińska. Obszar został ukształtowany w okresie zlodowacenia bałtyckiego. Gniezno i północna część obszaru to krajobraz pojezierny z licznymi rynkami jeziornym, wykorzystanymi również przez ciek. Południowa część obszaru to równina charakteryzująca się monotonią ukształtowania powierzchni terenu.

Na terenie powiatu gnieźnieńskiego zlokalizowane są dwa Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP):

- trzecie rzędowy Subzbiornik Inowrocław-Gniezno (GZWP nr 143) o zasobach dyspozycyjnych 96 tys. m³/d i średniej głębokości ujęć około 120 m p.p.t.,

- Dolina Kopalna Wielkopolska (GZWP nr 144), który jest zbiornikiem czwartorzędowym o znacznej głębokości zalegania warstwy wodonośnej i o szacunkowych zasobach dyspozycyjnych rzędu 480 tys. m³/d oraz średniej głębokości ujęć około 60 m p.p.t.

Gmina Witkowo leży w granicach Jednolitej Części Wód Podziemnych JCWPd:

- PLGW600042 o powierzchni 2,02 km²,

- PLGW600043 o powierzchni 56,09 km²,

- PLGW600061 o powierzchni 126,25 km².

Obszar gminy charakteryzuje bogactwo wód powierzchniowych odzwierciedlające się w sieci rzecznej oraz dużej ilości jezior. Geneza tego terenu związana jest z działalnością zlodowacenia Bałtyckiego. Sieć hydrograficzna tego terenu to liczne drobne ciek wpływające do rzeki Bawół, która jest dopływem Mieszny oraz do rzeki Noteć Zachodnia będącej dopływem Noteci. Cały obszar gminy Witkowo stanowi dorzecze rzeki Warty, działy wodne są najczęściej wyraźne i zaliczono je III, IV i V rzędu. Jeziora pochodzenia polodowcowego zgrupowane są w większości w rynkach glacialnych i są zbiornikami przepływowymi.

W granicach gminy Witkowo zlokalizowane są następujące jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) rzecznych:

- Dopływ z Szemborowa, o europejskim kodzie RW600016183684,
- Mała Noteć o europejskim kodzie RW600025188299,
- Rudnik o europejskim kodzie RW6000161836869,
- Struga Bawół do Dopływu z Szemborowa o europejskim kodzie RW6000171836839,

- Wełna do Lutomni o europejskim kodzie RW600025186339.

Największym jeziorem na terenie gminy Witkowo jest Jezioro Niedzięgiel (Skorzęcińskie), które posiada szczególnie bogato rozwiniętą linię brzegową o długości 21.565 m. Kształt jeziora jest nieregularny, a brzegi stosunkowo płaskie, w wielu miejscach przechodzące w zabagnienia. W jezioro wcinają się dwa duże półwyspy. W pobliżu brzegów najwyższym wzniesieniem jest „Orla Góra” (119 m.n.p.m.). Na jeziorze spotyka się liczne wypłycaenia oraz małe ekologicznie ważne wysepki, jedna większa o nazwie „Znicz”, pokryta jest drzewostanem. To rozległe w kształcie litery „Z” jezioro leży na wysokości 104,0 m.n.p.m. i gromadzi 35.149,7 tys. m³ wody. Zajmuje znaczną powierzchnię ok. 641,3 ha. Średnia głębokość jeziora wynosi 5,5 m, maksymalna głębokość to 21,6 m. Z jeziora wypływa Noteć Zachodnia. Nad brzegiem jeziora w Skorzęcinie znajduje się duży ośrodek wypoczynkowy. Jezioro obecnie w kilku miejscach jest zabudowane działkami rekreacyjnymi, lokalizowanymi na dawnych gruntach uprawnych.

Innymi ważnymi dla regionu jeziorami na terenie gminy Witkowo są:

- Jezioro Ostrowickie o powierzchni 277 ha i maksymalnej głębokości 27 m. Jest jeziorem rynnowym, posiada urozmaiconą linię brzegową z trzema odnogami akwenowymi (Mieliwa, Przytonek i Sosnówka), na jeziorze znajduje się wysepka Dębowy Ostrów z pozostałościami grodziska z okresu kultury łużyckiej. Jezioro to posiada dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny, jest zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych.;
- Jezioro Piłka o powierzchni ok. 7 ha wraz ze stawami stanowiło w przeszłości gospodarczo ważny ośrodek, obecnie jest to przyrodniczo urozmaicony i bogaty fragment parku, w pobliżu Jeziora Piłka występują zabagnienia i piaszczyste wzniesienia do 116,6 m.n.p.m.;
- Jezioro Czarne silnie zeutrofizowane i w przeważającej części zarośnięte, jego powierzchnia to około 25 ha, w dawnych czasach ważne również z rybackiego punktu widzenia, obecnie stanowi ono użytek ekologiczny;
- Jezioro Białe leży na wysokości 103,8 m.n.p.m., powierzchnia jego lustra wody wynosi 46 ha, a objętość 2.157,6 tys. m³, głębokość średnia 4,7 m, a maksymalna 10,2 m, w jezioro wcina się wąski półwysep, na którym znajduje się kapliczka,
- Jezioro Kordos o powierzchni ok. 6,5ha.

Przez teren gminy Witkowo przepływają trzy ciekі podstawowe: Struga Mąkowa o długości ok. 5,0 km, Struga Bawół o długości ok. 14,6 km i Noteć Zachodnia o długości ok. 2,0 km.

Gmina Witkowo pod względem gospodarczym charakteryzuje się strukturą rolno – przemysłową z dominującą przewagą rolnictwa i przetwórstwa rolno – spożywczego. Na terenie gminy Witkowo, wg stanu z 2016 r., zarejestrowanych było ok. 1.204 różnej wielkości

podmiotów gospodarczych. Do największych zakładów przemysłowych zlokalizowanych na terenie gminy Witkowo należą zakłady prowadzące działalność w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej, produkcji i rozlewni alkoholu, produkcji mebli i odzieży oraz firmy zajmujące się eksploatacją kruszywa naturalnego. Do największych podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy Witkowo należy zaliczyć: SOBIESKI TRADE Spółka z o. o., Piekarnia GLANC Honorata Glanc, Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” w Witkowie, Rozdzielnia Elektryczna Firma KUBIAK, WITOWA Sp. z o. o., JAN GRAD Sp. z o. o., KORLEN Sp. z o. o., Przedsiębiorstwo Produkcji Rolnej Handlu i Usług „KOS-POL”, Spółdzielnia Kótek Rolniczych, „Blutex” Poland Sp. z o. o. Do największych grup branżowych na terenie gminy Witkowo należą podmioty gospodarcze z kategorii handel hurtowy i detaliczny, budownictwo oraz transport.

Na terenie Gminy i Miasta Witkowo znajduje się wiele wartościowych zabytków podlegających ochronie, część z nich wpisana jest do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego. Wszystkie cenne zabytki wpisane są do gminnego rejestru zabytków, opracowanego w 2012 roku.

Do najważniejszych i najcenniejszych zabytków na terenie gminy Witkowo należy zaliczyć kościoły. Na środku placu w Witkowie, będącego pozostałością pierwotnej lokacji miasta, znajduje się murowany kościół późnoklasycystyczny z 1840 r. Neobarokową wieżę dobudowano w końcu XIX w., a w latach 1906-1907 powiększono świątynię o dwie kaplice. Ołtarz główny późnoklasycystyczny wykonano około 1840 r. Polichromia wnętrza i ornamenty sgraffitowe pochodzą z 1954 r. Kościół otoczony jest zabytkowym murem. Kościół parafialny p.w. Wszystkich Świętych w Mielżynie jest kościołem późnogotyckim wzniesionym w drugiej połowie XVI w. Wyposażenie wnętrza częściowo barokowe. Jest budynkiem jednonawowym, z dwoma symetrycznie dobudowanymi wolno stojącym kaplicami. Do najcenniejszych zabytków ruchomych w tym kościele należy zaliczyć kropielnice, krzyż drewniany, drzwi kute i figurę Matki Bożej z Dzieciątkiem. Na pagórku nad Jeziorem Ostrowickim we wsi Ostrowite Prymasowskie znajduje się murowany kościół św. Marcina wzniesiony w 1851 r. Wieżę dobudowano w 1905r. Wewnątrz zachowało się kilka rzeźb barokowych oraz interesujący obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem z początku XVII w. Obok kościoła znajduje się drewniana dzwonnica konstrukcji słupowej, wybudowana na początku XIX w.

Centrum miasta Witkowo objęte jest historycznym układem urbanistycznym Witkowa wpisanym do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego. Układ tworzą główne ulice miasta, kościół, zabytkowe kamienice oraz inne obiekty posiadające cenne walory zabytkowe.

W południowej części Mielżyna znajduje się zespół dworcowo - parkowy. W tym zespole znajduje się dwór z początku XIX w., który w latach 1870 - 1880 został przebudowany, z czterokolumnowym portykiem, kryty dachem naczółkowym. Obecnie znajduje się w nim Zgromadzenie Sióstr Św. Dominika, które prowadzi Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci. Dwa

kilometry na zachód od Mielżyna, w Jaworowie znajduje się zespół pałacowo-parkowy, z połowy XIX w. Przy dworze znajduje się zabytkowy park dworski z pomnikami przyrody. Obok znajduje się zespół folwarczny z końca XIX w. W Kołaczkowie znajduje się zespół parkowo-pałacowy z końca XIX w. oraz zespół folwarczny również z końca XIX w. W Skorzęcinie położony jest zespół dworsko-parkowy z początku XX w. oraz zespół folwarczny. Na terenie wsi Folwark znajduje się zabytkowy dwór (rządcówka) z ok. 1880 r.

Na terenie miasta Witkowo przy ul. Stary Rynek znajduje się budynek Banku Ludowego, obecnie Bank Spółdzielczy, wybudowany w 1913 r. Usytuowany jest w centrum Witkowa, w zachodniej pierzei Starego Rynku, w układzie kalenicowym.

Na terenie gminy występują, rzadko spotykane na terenie Wielkopolski grodziska we wsi Kamionka i Małachowo Złych Miejsc. Dobrze zachowane są obwałowania, można tam zobaczyć okalające rowy – fosę i stanowisko do działa.

We wsi Folwark znajduje się wiatrak koźlak z 1863 r. Dwa wiatraki drewniane znajdują się jeszcze w Witkowie i Kamionce. W 2012 roku wiatrak koźlak w Kamionce został odnowiony i zmodernizowany, wiatrak obecnie stanowi jedną z ciekawszych atrakcji turystycznych na terenie gminy Witkowo. W Skorzęcinie przy jeziorze Piłka znajduje się zabytkowy młyn wodny.

Przez teren gminy przebiega trasa kolejki wąskotorowej Gniezno – Anastazewo ze stacją w Witkowie, pochodzącej z 1896 roku, która w okresie letnich wakacji służy turystom.

W Witkowie została udostępniona dla mieszkańców i turystów Sala Historii, w której znajdują się pamiątki związane z miastem i okolicami Witkowa.

6. Inwentaryzacja i bilans wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy i Miasta Witkowo

W celu określenia ilości azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy i Miasta Witkowo przeprowadzono szczegółową inwentaryzację azbestu oraz wyrobów azbestowych, polegającą na spisie z natury. Inwentaryzacja została przeprowadzona przez przeszkolonych pracowników firmy Zakład Analiz Środowiskowych Eko-precyzja Czupryn Paweł z siedzibą w Ustroniu. Inwentaryzacja została wykonana w ramach „Aktualizacji inwentaryzacji oraz oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest dotyczącą osób fizycznych i prawnych na terenie Gminy Witkowo” w ramach „Konkursu - Azbest 2015 !”. Inwentaryzację wykonano w terminie od 05.05.2015 r. do 29.06.2015 r. Wyniki inwentaryzacji zostały wprowadzone do Bazy Azbestowej. Przed rozpoczęciem prac, w sposób zwyczajowo przyjęty na terenie Gminy Witkowo, poinformowano mieszkańców o przystąpieniu do realizacji zadania. Informacja o prowadzonej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest została zamieszczona na stronie internetowej Urzędu Gminy i Miasta Witkowo oraz na tablicach informacyjnych na terenie poszczególnych Sołectw i Zarządów Osiedli. O podejmowanych pracach informowano Sołtysów poszczególnych Sołectw. W celu ułatwienia zgłaszania ukrytych form azbestu

uruchomiono formularz internetowy: www.eko-precyzja.eu/azbest, gdzie mieszkańcy mogli wskazywać lokalizacje wyrobów, które mogły zawierać azbest. Wszystkie zgłoszenia zostały zweryfikowane w terenie. Dodatkowo o zagrożeniach wynikających z użytkowania wyrobów zawierających azbest informowali pracownicy Zakładu Analiz Środowiskowych Eko-precyzja podczas prowadzonej inwentaryzacji na zasadzie spisu z natury.

Stopień pilności usunięcia wyrobów zawierających azbest dla każdego obiektu został wyliczony indywidualnie, zgodnie ze stanem faktycznym, według punktacji zawartej w załączniku do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2010 r. Nr 162 poz. 1089).

W zależności od wartości punktowej powyższych parametrów, każdemu obiektowi przydzielono jeden z następujących stopni pilności:

- stopień pilności I – od 120 punktów – wymagane pilne usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie,
- stopień pilności II – od 95 do 115 punktów – wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku,
- stopień pilności III – do 90 punktów – wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat.

Działaniami objęto cały obszar Gminy i Miasta Witkowo. Pracownicy zbierali od właścicieli i/lub osób zamieszkujących posesje, na których zidentyfikowano wyroby zawierające azbest informacje niezbędne do sporządzenia dokumentacji inwentaryzacyjnej, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 ze zm.) oraz rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31). Po przeprowadzonej inwentaryzacji, firma Eko-precyzja zweryfikowała numery działek ewidencyjnych. Wyniki inwentaryzacji wprowadzono do Bazy Azbestowej (www.bazaazbestowa.gov.pl). W celu finalizacji zlecenia wykonano obrysy obiektów, na których zlokalizowane były wyroby zawierające azbest.

Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Witkowo, pochodzącą z przeprowadzonej w 2015 roku inwentaryzacji, po uwzględnieniu usunięcia wyrobów zawierających azbest w latach 2015-2018, przedstawiono w Tabelach 1-4.

Na terenie gminy Witkowo całkowita masa wyrobów zawierających azbest wynosi 5.801.861 kg. Wyroby te znajdują się na nieruchomościach stanowiących własność osób fizycznych, osób prawnych i jednostek samorządu terytorialnego. Największą część wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Witkowo stanowią płyty azbestowo-cementowe

faliste dla budownictwa stanowiące pokrycia dachowe budynków mieszkalnych i gospodarczych.

Tabela 1. Masa wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Witkowo [kg]

Zinwentaryzowane			Unieszkodliwione			Pozostałe do unieszkodliwienia		
Razem	Osoby fizyczne	Osoby prawne	Razem	Osoby fizyczne	Osoby prawne	Razem	Osoby fizyczne	Osoby prawne
5.801.861	5.557.533	244.328	1.944.024	1.934.103	9.922	3.857.837	3.623.430	234.407

Tabela 2. Masa wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Witkowo wg rodzaju [kg]

Kod wyrobu	Zinwentaryzowane			Pozostałe do unieszkodliwienia		
	Razem	Osoby fizyczne	Osoby prawne	Razem	Osoby fizyczne	Osoby prawne
W01	10.500	10.500	0	10.500	10.500	0
W02	5.790.161	5.547.033	243.128	3.846.137	3.612.930	233.207
W11.1	1.200	0	1.200	1.200	0	1.200

Oznaczenia kodów wyrobów zawierających azbest:

- W01 - Płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- W02 - Płyty azbestowo-cementowe faliste dla budownictwa,
- W11.1 - Otuliny azbestowo-cementowe.

Tabela 3. Masa wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Witkowo wg miejscowości [kg]

Miejscowość	Zinwentaryzowane			Unieszkodliwione			Pozostałe do unieszkodliwienia		
	Razem	Osoby fizyczne	Osoby prawne	Razem	Osoby fizyczne	Osoby prawne	Razem	Osoby fizyczne	Osoby prawne
Chładowo	203.129	199.394	3.735	30.899	30.899	0	172.230	168.495	3.735
Czajki	69.178	69.178	0	12.568	12.568	0	56.610	56.610	0
Ćwierdzin	216.068	176.091	39.977	63.023	60.126	2.897	153.045	115.965	37.080
Dębina	72.900	72.900	0	11.160	11.160	0	61.740	61.740	0
Folwark	175.978	175.978	0	50.023	50.023	0	125.955	125.955	0
Gaj	144.778	132.898	11.880	21.673	21.673	0	123.105	111.225	11.880
Gorzykowo	338.386	335.447	2.939	36.226	34.682	1.544	302.160	300.765	1.395
Jaworowo	2.482	2.482	0	2.032	2.032	0	450	450	0
Kamionka	162.152	162.152	0	73.172	73.172	0	88.980	88.980	0
Kołaczkowo	141.362	100.892	40.470	12.482	12.482	0	128.880	88.410	40.470
Królewiec	4.680	4.680	0	0	0	0	4.680	4.680	0
Malenin	221.553	221.553	0	96.858	96.858	0	124.695	124.695	0
Małachowo Kępe	121.070	121.070	0	47.795	47.795	0	73.275	73.275	0
Małachowo Szemborowice	60.988	60.988	0	29.818	29.818	0	31.170	31.170	0
Małachowo Wierzbiczany	266.025	266.025	0	122.190	122.190	0	143.835	143.835	0
Małachowo Żłych Miejsc	222.777	202.170	20.607	68.640	68.640	0	154.137	133.530	20.607
Mąkownica	341.264	340.657	607	169.784	169.177	607	171.480	171.480	0
Mielżyn	292.662	292.662	0	101.712	101.712	0	190.950	190.950	0
Odrawąż	145.062	145.062	0	13.122	13.122	0	131.940	131.940	0
Ostrowite Prymasowskie	344.490	235.890	108.600	114.645	114.645	0	229.845	121.245	108.600
Piaski	51.265	51.265	0	10.780	10.780	0	40.485	40.485	0

Miejscowość	Zinventaryzowane			Unieszkodliwione			Pozostałe do unieszkodliwienia		
	Razem	Osoby fizyczne	Osoby prawne	Razem	Osoby fizyczne	Osoby prawne	Razem	Osoby fizyczne	Osoby prawne
Ruchocin	354.497	351.407	3.090	180.862	180.862	0	173.635	170.545	3.090
Ruchocinek	259.500	259.500	0	77.655	77.655	0	181.845	181.845	0
Skorzęcin	191.463	191.323	140	79.318	79.318	0	112.145	112.145	140
Sokołowo	182.538	182.538	0	59.598	59.598	0	122.940	122.940	0
Strzyżewo Witkowskie	104.898	102.225	2.673	30.783	28.110	2.673	74.115	74.115	0
Wiekowo	444.460	438.250	6.210	199.640	199.640	0	244.820	238.610	6.210
Witkowo	562.746	559.346	3.400	216.456	214.256	2.200	346.290	345.090	1.200
Witkówko	103.510	103.510	0	11.110	11.110	0	92.400	92.400	0

Tabela 4. Masa wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Witkowo według stopnia pilności [%]

Stopień pilności	I	II	III
Masa wyrobów	ok. 3 %	ok. 8 %	ok. 89 %

7. Koszty usunięcia wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy i Miasta Witkowo

W celu ustalenia kosztów usunięcia wszystkich wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Witkowo uzyskano informację od firm specjalizujących się w wykonywaniu robót budowlanych związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Pod uwagę wzięto koszt demontażu wyrobów zawierających azbest, pakowania, transportu i unieszkodliwienia na składowisku odpadów niebezpiecznych. Na terenie kraju istnieje kilkadziesiąt składowisk przyjmujących odpady azbestowe, jednak ze względów ekonomicznych (koszty transportu) wzięto pod uwagę składowisko odpadów znajdujące się w województwie wielkopolskim w Koninie.

Dla oszacowania prawdopodobnych kosztów usunięcia azbestu, polegającego na demontażu, transporcie oraz składowaniu wyrobów zawierających azbest przyjęto według danych z 2018 roku (dane z przetargu na unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest na terenie powiatu gnieźnieńskiego).

Szacunkowy koszt przypadający na unieszkodliwienie 1 kg materiałów zawierających azbest to około 0,37 zł brutto. Stąd szacunkowy koszt usunięcia (demontażu, pakowania, transportu i unieszkodliwienia na składowisku odpadów) pozostałych do unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy i Miasta Witkowo wynosi 1.427.399,69 zł brutto.

8. Działania na terenie Gminy i Miasta Witkowo w zakresie usuwania azbestu

Od 2008 roku gmina Witkowo we współpracy ze Starostwem Powiatowym w Gnieźnie, Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu i Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie finansuje

demontaż i utylizację wyrobów zawierających azbest. Zestawienie unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest w latach 2008-2018 przedstawiono w Tabeli 5.

Tabela 5. Zestawienie unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest na terenie gminy Witkowo w latach 2008-2018

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Masa unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest [Mg]	3,7	20,4	34,0	45,0	47,0	60,0	61,0	92,5	68,0	69,6	68,0

9. Źródła finansowania usuwania azbestu

Zgodnie z założeniami Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 -2032 koszty związane z usunięciem wyrobów zawierających azbest powinny być finansowane przez właścicieli – zarządców obiektów, w tym prywatnych właścicieli obiektów posiadających wyroby zawierające azbest.

Istnieją możliwości dofinansowania usuwania wyrobów zawierających azbest z budżetu jednostek samorządowych, środków celowych funduszy ekologicznych, a także ze środków funduszy Unii Europejskiej. Rola samorządu w pozyskiwaniu funduszy na wsparcie realizacji Programu ma ważne znaczenie, w szczególności dla właścicieli prywatnych obiektów, dla których usunięcie wyrobów zawierających azbest, a w następstwie odnowa pokryć dachowych lub elewacyjnych obiektów wiąże się z dużymi nakładami finansowymi. Program usuwania azbestu stanowi ważny element wspierający pozyskiwanie zewnętrznych środków na działania zmierzające do usunięcia wyrobów zawierających azbest. Procedury konieczne do wdrożenia przy pracach z azbestem i sposób jego unieszkodliwiania wymagają znacznych środków finansowych, dlatego koniecznym jest udzielanie jak największego wsparcia finansowego dla wszystkich zadań związanych z usuwaniem wyrobów i odpadów zawierających azbest, a także z monitoringiem zanieczyszczenia środowiska azbestem.

Środki z budżetu państwa

W ramach środków budżetu państwa w latach 2009-2032 planowane jest finansowanie zadań wspierających realizację Programu.

Ministerstwo Rozwoju każdego roku wspiera finansowo zadania wynikające z Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032. Jednostki samorządu terytorialnego mogą uzyskać dofinansowanie w ramach tzw. Konkursu Azbestowego. Działania ukierunkowane są na wsparcie jednostek samorządu terytorialnego. O

dofinansowanie można ubiegać się na działania edukacyjno-informacyjne (Blok 2) i działania z zakresu usuwania wyrobów zawierających azbest, opracowywanie programów usuwania wyrobów zawierających azbest oraz wykonywanie lub aktualizowanie inwentaryzacji (Blok 3).

Środki z funduszy ochrony środowiska

Finansowanie zadań w zakresie ochrony środowiska regulują przepisy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Zadania te mogą być finansowane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, które udzielają dotacji, pożyczek oraz przekazują środki finansowe na podstawie umów cywilnoprawnych.

Do zadań związanych z oczyszczaniem kraju z azbestu można w szczególności zaliczyć:

- przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami,
- przedsięwzięcia z zakresu ochrony powierzchni ziemi,
- rozwój sieci laboratoriów służących ochronie środowiska,
- edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
- opracowywanie i wdrażanie nowych technik i technologii w zakresie ochrony środowiska,
- wojewódzkie programy ochrony środowiska, programy ochrony powietrza, plany gospodarki odpadami, a także wspomaganie realizacji tych programów i planów,
- współfinansowanie projektów inwestycyjnych z zakresu ochrony środowiska które mają być współfinansowane ze środków pochodzących z Unii Europejskiej, w ramach współpracy z organizacjami międzynarodowymi oraz współpracy dwustronnej, a także realizowanych na zasadach określonych w ustawie z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym.

Zadania z zakresu usuwania wyrobów zawierających azbest mogą być finansowane poprzez udzielanie kredytów preferencyjnych z dopłatami z wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej do oprocentowania, charakteryzujące się niższym od komercyjnego oprocentowaniem i możliwością uzyskania karencji w spłacie kredytu. Warunki udzielania tych kredytów są zróżnicowane, określone w umowie przez fundusz ochrony środowiska.

Środki z Unii Europejskiej

Regionalny Program Operacyjny Województwa Wielkopolskiego 2014 – 2020 (RPO WW)

Podstawą finansowania w ramach RPO WW jest Oś Priorytetowa 4.; Działanie 4.2. Gospodarka odpadami Poddziałanie 4.2.2. Usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest; Projekt typu III. Poprawa gospodarki odpadami niebezpiecznymi. Projekt skierowany jest w głównej mierze na usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów azbestowych. W zależności od rodzaju programu, beneficjentami mogą być m.in. jednostki samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne posiadające osobowość prawną i spółki prawa handlowego będące własnością jednostek samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorcy (mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa). Dofinansowanie wynosi do 60 % kosztów kwalifikowanych, a minimalny wkład własny beneficjenta musi wynosić 40 % kosztów kwalifikowanych. Dofinansowania w ramach RPO WW przyznawane są w trybie konkursowym.

Bank Ochrony Środowiska

Komercyjny Bank Ochrony Środowiska (BOŚ) finansuje różne zadania proekologiczne. Przedmiotem kredytowania w ramach BOŚ są także zadania związane z usuwaniem i unieszkodliwianiem azbestu oraz wyrobów zawierających azbest. Można uzyskać kredyt do 100 % kosztów kwalifikowanych demontażu, transportu i składowania odpadów. Kredytobiorcami mogą być osoby fizyczne, osoby prawne i jednostki organizacyjne, które nie posiadają osobowości prawnej. Maksymalna kwota kredytu wynosi do 100% kosztów kwalifikowanych, pod warunkiem że koszty inwestycji nie przekraczają: 100.000 zł dla osób fizycznych oraz 300.000 zł dla pozostałych kredytobiorców. Bank posiada w województwie wielkopolskim sześć oddziałów: w Gnieźnie, Kaliszu, Koninie, Ostrowie Wielkopolskim, Ostrzeszowie oraz Poznaniu.

10. Harmonogram realizacji Programu i usuwania wyrobów zawierających azbest na lata 2019 -2032

Proces usuwania wyrobów zawierających azbest, zgodnie z zapisami Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, powinien być zakończony 31 grudnia 2032 roku. Wynika to z bardzo dużej ilości tych wyrobów oraz wysokości potrzebnych środków finansowych.

W celu realizowania „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy i Miasta Witkowo na lata 2019 – 2032” poniżej przedstawiono harmonogram rzeczowy

realizacji Programu. Harmonogram określa terminy realizacji przedsięwzięcia związanego z usuwaniem azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy i Miasta Witkowo.

Tabela 6. Harmonogram realizacji Programu i usuwania wyrobów zawierających azbest na lata 2019 -2032

Lp.	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Okres realizacji
1.	Bieżąca inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest określająca ich stan techniczny	Urząd Gminy i Miasta w Witkowie	2019 - 2032
2.	Aktualizacja „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy i Miasta Witkowo”	Urząd Gminy i Miasta w Witkowie	2023-2032
3.	Coroczna aktualizacja bazy danych dotyczącej ilości azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie gminy oraz ilości usuniętego azbestu	Urząd Gminy i Miasta w Witkowie	2019 - 2032
4.	Realizacja wniosków o likwidację azbestu i wyrobów zawierających azbest	Urząd Gminy i Miasta w Witkowie, Starostwo Powiatowe w Gnieźnie	2019 - 2032
5.	Likwidacja wyrobów zawierających azbest - płyt azbestowo – cementowych z nieruchomości osób fizycznych i prawnych, wspólnot mieszkaniowych, jednostek budżetowych, zakładowych i innych; transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest na składowisku odpadów niebezpiecznych	Właściciele nieruchomości posiadający wyroby zawierające azbest	2019 - 2032
6.	Akcje informacyjno – edukacyjne skierowane do właścicieli, zarządców i użytkowników budynków i instalacji zawierających azbest (spotkania, ulotki i plakaty, zamieszczanie informacji na stronie internetowej gminy i w prasie lokalnej)	Urząd Gminy i Miasta w Witkowie	2019 - 2032
7.	Zabezpieczanie w budżecie Gminy i Miasta Witkowo środków na realizację zadania	Burmistrz Gminy i Miasta w Witkowie	2019 - 2032
8.	Działania zmierzające do pozyskania środków	Urząd Gminy i	2019 - 2032

Lp.	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Okres realizacji
	finansowych na realizację Programu	Miasta w Witkowie, Właściciele nieruchomości posiadający wyroby zawierające azbest	
9.	Monitoring oraz ocena usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest	Urząd Gminy i Miasta w Witkowie	2019 - 2032
10.	Sporządzanie raportów z realizacji Programu – w ramach raportowania gminnego programu ochrony środowiska dla Gminy i Miasta Witkowo (co dwa lata)	Urząd Gminy i Miasta w Witkowie	2020 - 2032
11.	Likwidacja dzikich składowisk odpadów zawierających azbest	Urząd Gminy i Miasta w Witkowie, właściciele nieruchomości	2019 - 2032

11. Działania informacyjno – edukacyjne

Gmina i Miasto Witkowo prowadzi działania informacyjne dotyczące azbestu. Na stronie internetowej oraz na tablicach ogłoszeń w Urzędzie Gminy i Miasta w Witkowie oraz w poszczególnych Sołectwach i Zarządkach Osiedli będą zamieszczane informacje o:

- obowiązkach dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- obowiązku przeprowadzenia inwentaryzacji i złożenia informacji o wyrobach zawierających azbest,
- obowiązku sporządzenia oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest,
- zagrożeniach i skutkach dla zdrowia ludzi i środowiska przyrodniczego w przypadku niewłaściwego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest,
- firmach zajmujących się demontażem, usuwaniem, zbieraniem, transportem i unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest,
- postępowaniu w przypadku prowadzenia prac remontowych obejmujących wymianę wyrobów zawierających azbest,
- możliwościach uzyskania wsparcia finansowego na usuwanie wyrobów azbestowych.

12. Monitoring realizacji Programu

Istotnym elementem wdrażanego „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy i Miasta Witkowo na lata 2019 – 2032” jest monitoring założonych celów i zadań. Monitoring prowadzony będzie przez pracowników Urzędu na podstawie posiadanej inwentaryzacji od właścicieli o posiadanych w swoich nieruchomościach wyrobów zawierających azbest, składanych wniosków o likwidację wyrobów zawierających azbest oraz kontroli nieruchomości podczas wizji lokalnych. Program będzie podlegał okresowej aktualizacji i sprawozdawczości dokonywanej co dwa lata w ramach Raportu z realizacji gminnego programu ochrony środowiska dla Gminy i Miasta Witkowo.

W celu prawidłowego monitorowania Programu przyjęto następujące wskaźniki efektywności:

Wskaźnik efektywności	Jednostka
Ilość składanych wniosków o dofinansowanie likwidacji wyrobów zawierających azbest	szt./rok
Ilość usuniętych i unieszkodliwionych płyt azbestowo - cementowych	m ² /rok lub Mg/rok
Ilość usuniętych płyt azbestowo – cementowych w stosunku do ilości zinwentaryzowanej przed realizacją Programu	%
Ilość obiektów mieszkalnych i gospodarczych z pokryciami zawierającymi azbest w stosunku do ilości zinwentaryzowanej przed realizacją Programu	%
Stopień wykorzystania środków finansowych przeznaczonych na realizację Programu w danym roku	%
Nakłady poniesione na usunięcie wyrobów zawierających azbest	zł/rok
Kampanie edukacyjno – informacyjne na temat szkodliwości i usuwania azbestu	ilość/opis

13. Zarządzanie Programem

W „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” zostały określone trzy cele:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Cele te zostaną osiągnięte przez realizację wzajemnie uzupełniających się zadań, na trzech poziomach: centralnym, wojewódzkim i lokalnym (powiatowym i gminnym), finansowanych ze środków prywatnych i publicznych, w tym ze środków budżetowych pozostających w dyspozycji Ministra Rozwoju.

Podstawowym celem „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy i Miasta Witkowo na lata 2019 – 2032” jest określenie działań prowadzących do całkowitego usunięcia do 2032 roku wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Witkowo. Program określa zadania konieczne do osiągnięcia powyższego celu oraz zminimalizowania zagrożeń dla zdrowia i środowiska naturalnego wynikających z obecności azbestu w różnorodnych materiałach i wyrobach.

Zadania w krajowym Programie zostały pogrupowane w pięciu blokach tematycznych:

- 1) Zadania legislacyjne, obejmujące najistotniejsze potrzeby w zakresie zmian legislacyjnych, których realizacja powinna być jak najszybsza, aby uporządkować przepisy prawne w zakresie problematyki azbestowej oraz umożliwić uruchomienie procedur niezbędnych do przyspieszenia procesu oczyszczania kraju z azbestu.
- 2) Działania edukacyjno-informacyjne skierowane do dzieci i młodzieży, jak również szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej, opracowywanie materiałów informacyjnych i edukacyjnych, ocenę i promocję technologii unicestwiania włókien azbestu oraz organizacja krajowych i międzynarodowych szkoleń, seminariów, konferencji i kongresów.
- 3) Zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, oczyszczanie terenów nieruchomości, obiektów użyteczności publicznej, miejsc publicznych, terenów byłych zakładów produkujących wyroby zawierające azbest, budowę składowisk odpadów azbestowych oraz instalacji i urządzeń do unicestwiania włókien azbestu, zadania polegające na wsparciu finansowym w opracowywaniu programów usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczania terenu z wyrobów zawierających azbest na wszystkich szczeblach.
- 4) Monitoring realizacji Programu w postaci Elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest.

- 5) Działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia. Zagrożenie zdrowia ludzi wynikające z obecności w środowisku rakotwórczych włókien azbestu implikuje konieczność podejmowania działań zwiększających wykrywalność i skuteczność zwalczania chorób azbestozależnych

Zadania te są realizowane na trzech poziomach:

- centralnym – Rada Ministrów, Minister Rozwoju i w strukturze Ministerstwa Rozwoju, Główny Koordynator,
- wojewódzkim – samorząd województwa,
- lokalnym – samorząd powiatowy i samorząd gminny.

Na poziomie gminnym zadania realizowane są poprzez:

- gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.gov.pl,
- przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm,
- organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie,
- kształtowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
- współpracę z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest,
- współpracę z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,
- współpracę z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu,
- współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska),
- coroczne przedkładanie do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu informacji o ilości, rodzaju wyrobów zawierających azbest w przypadku, gdy gmina jest właścicielem, zarządcą lub użytkownikiem takich miejsc oraz z realizacji zadań prowadzących do eliminacji wyrobów azbestowych na terenie gminy.

14. Ocena oddziaływania Programu na środowisko

Zgodnie z art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 2081 ze zm.), przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty:

- 1) koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, planów zagospodarowania przestrzennego oraz strategii rozwoju regionalnego;
- 2) polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- 3) polityk, strategii, planów lub programów innych niż wymienione w pkt 1 i 2, których realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000 jeżeli nie są one bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynikają z tej ochrony.

Na podstawie art. 48 w/w ustawy, organ opracowujący projekty dokumentów, o których mowa powyżej, może, po uzgodnieniu z właściwymi organami, odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, jeżeli uzna, że realizacja postanowień danego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko.

„Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy i Miasta Witkowo na lata 2019 – 2032” ma na celu dostosowanie zapisów tego dokumentu do obowiązujących norm, procedur oraz aktów prawnych oraz weryfikację ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Witkowo, które planowane są do usunięcia do 2032 roku. Programem jest objęty teren gminy Witkowo.

Dokument zakłada wykonywanie i kontynuowanie prac polegających na bezpiecznym demontażu oraz transporcie wyrobów zawierających azbest ze ścisłym przestrzeganiem przepisów prawa w tym zakresie. Program nie przewiduje powstania na terenie gminy Witkowo składowiska wyrobów azbestowych ani instalacji do unieszkodliwiania czy przetwarzania tego rodzaju odpadów. Realizacja zadań Programu nie będzie powodować oddziaływań skumulowanych ani transgranicznych. Realizacja założeń Programu zapewni skuteczne mechanizmy chroniące środowisko naturalne przed zanieczyszczeniem, a w odniesieniu do mieszkańców doprowadzi do poprawy jakości powietrza atmosferycznego.

Realizacja Programu wpłynie na poprawę stanu środowiska i zdrowia ludzi poprzez sukcesywne zmniejszenie, a docelowo wyeliminowanie źródeł emisji pyłu azbestowego, doprowadzenie do prowadzenia prac związanych z usuwaniem azbestu, zgodnie z przepisami

prawa, co wyeliminuje zagrożenie zdrowia zarówno dla mieszkańców jak i wykonawców prac. Ponadto realizacja Programu wpłynie na wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie właściwego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu pismem Nr WOO-III.410.239.2019.PW.1 z dnia 10.06.2019 r. stwierdził, że projekt „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy i Miasta Witkowo na lata 2019 – 2032” nie wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Poznaniu opinią sanitarną Nr DN-NS.9011.577.2019 z dnia 27.05.2019 r. uzgodnił pozytywnie możliwość odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy i Miasta Witkowo na lata 2019 – 2032”.

Wobec powyższego dla projektu „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy i Miasta Witkowo na lata 2019 – 2032” nie przeprowadzono strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

15. Podsumowanie

Wyroby i odpady budowlane zawierające azbest stanowią zagrożenie dla zdrowia ludzkiego oraz środowiska naturalnego. Azbest ma właściwości rakotwórcze, jednak stanowi zagrożenie tylko w postaci wdychanego pyłu. Pył azbestowy powstaje w wyniku mechanicznej obróbki wyrobów azbestowych, cięcia, łamania, podczas rozbijania w wyniku zrzucania z wysokości w trakcie prac remontowych oraz uwalnia się podczas naturalnego starzenia się materiałów zawierających azbest.

Niniejszy „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy i Miasta Witkowo na lata 2019 – 2032” powstał w celu zdiagnozowania aktualnej sytuacji dotyczącej problematyki azbestu w gminie oraz określenia zasad postępowania z materiałami zawierającymi azbest, począwszy od bezpiecznego użytkowania poprzez usuwanie, transport i unieszkodliwianie przez składowanie na składowiskach odpadów niebezpiecznych. Program stanowi aktualizację przyjętego w 2009 roku „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy i Miasta Witkowo”.

Głównym celem Programu jest bezpieczne, zgodne z przepisami prawa w tym zakresie, usunięcie z terenu Gminy i Miasta Witkowo wyrobów azbestowych. Proces ten powinien zakończyć się w 2032 roku.

Program został opracowany zgodnie z założeniami krajowego, wojewódzkiego i powiatowego programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Do wyrobów azbestowych, które występują na terenie gminy Witkowo należą przede wszystkim płyty azbestowo-cementowe faliste wykorzystywane jako pokrycia dachowe w

budownictwie. Szacunkowa ilość tych płyt zabudowanych w budynkach mieszkalnych i gospodarczych pozostałych do usunięcia wynosi 3.857.837 kg.

W Programie wskazano także źródła finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest i zasady udzielania pomocy finansowej dla osób fizycznych.

W Programie przedstawiono także najważniejsze obowiązujące przepisy prawne dotyczące azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Ważnym elementem realizacji Programu jest także edukacja ekologiczna mieszkańców, która powinna być realizowana w postaci akcji informacyjno – edukacyjnych skierowane do właścicieli, zarządców i użytkowników budynków i instalacji zawierających azbest (spotkania, ulotki i plakaty, zamieszczanie informacji na stronie internetowej gminy).

Określono również zasady monitoringu i zarządzania Programem.

16. Wykorzystane materiały

1. Gospodarka Surowcami Mineralnymi Azbest – występowanie, wykorzystanie i sposób postępowania z odpadami azbestowymi, Pyssa, J. , Rokita, G. M.
2. „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy i Miasta Witkowo”, uchwała Nr XXII/191/09 Rady Miejskiej Witkowie z dnia 27 marca 2009 roku.
3. „Program Ochrony Środowiska dla Gminy i Miasta Witkowo na lata 2018 – 2021 z perspektywą do roku 2025”, uchwała Nr XXXIII/253/2017 Rady Miejskiej Witkowie z dnia 30 listopada 2017 roku.
4. „Aktualizacja Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego”, uchwała Nr XXXVII/889/17 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 23 października 2017 roku.
5. Informacje z Urzędu Gminy i Miasta Witkowo.
6. Obowiązujące przepisy prawa w zakresie odpadów azbestowych i wyrobów zawierających azbest, www.isap.gov.pl.
7. Strona internetowa Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii, www.gov.pl/web/przedsiębiorczosc-technologia.
8. Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009–2032, uchwała nr 39/2010 Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 15 marca 2010 r. (M. P. Nr 33, poz. 481).
9. Rezolucja Parlamentu Europejskiego z 14 marca 2013 roku w sprawie azbestozależnych chorób zawodowych i perspektyw całkowitego wyeliminowania wciąż obecnego azbestu.
10. Poradnik dla użytkowników wyrobów azbestowych, Ministerstwo Gospodarki Departament Instrumentów Wsparcia, Warszawa, 2008 r.

17. Załączniki

Załącznik Nr 1. Karta oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.

Załącznik Nr 2. Informacja o wyrobach zawierających azbest

Załącznik Nr 3. Wzór oznakowania instalacji lub urządzeń zawierających azbest oraz rur azbestowo-cementowych

Załącznik Nr 4. Wzór oznakowania dróg utwardzonych zawierających azbest

Załącznik Nr 5. Wzór zgłoszenia przystąpienia do prac, polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest

Załącznik Nr 1. Karta oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku (Dz. U. 2004 r., Nr 71, poz. 649).

OCENA
stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Nazwa miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

.....

Adres miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

.....

Rodzaj zabudowy¹⁾:

Numer działki ewidencyjnej²⁾:

Numer obrębu ewidencyjnego²⁾:

Nazwa, rodzaj wyrobu³⁾:

Ilość wyrobów⁴⁾:

Data sporządzenia poprzedniej oceny⁵⁾:

Grupa/ nr	Rodzaj i stan wyrobu	Punkty	Ocena
1	2	3	4
I	Sposób zastosowania azbestu		
1	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)	30	
2	Tynk zawierający azbest	30	
3	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1 000 kg/m ³)	25	
4	Pozostałe wyroby z azbestem (np. pokrycia dachowe, elewacyjne)	10	
II	Struktura powierzchni wyrobu z azbestem		
5	Duże uszkodzenia powierzchni, naruszona struktura włókien	60	
6	Niewielkie uszkodzenia powierzchni (rysy, odpryski, załamania), naruszona struktura włókien	30	
7	Ścisła struktura włókien przy braku warstwy zabezpieczającej lub jej dużych ubytkach	15	
8	Warstwa zabezpieczająca bez uszkodzeń	0	
III	Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem		
9	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac	30	
10	Wyrób bezpośrednio dostępny (do wysokości 2 m)	15	
11	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne	10	
12	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania lub czynniki atmosferyczne	10	
13	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne	0	

IV	Miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych		
14	Bezpośrednio w pomieszczeniu	30	
15	Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem	25	
16	W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)	25	
17	Na zewnątrz obiektu (np. tynk)	20	
18	Elementy obiektu (np. osłony balkonowe, filarki międzyokienne)	10	
19	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym	5	
20	Bez kontaktu z pomieszczeniem (np. na dachu odizolowanym od pomieszczeń mieszkalnych)	0	
V	Wykorzystanie miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej		
21	Regularne przez dzieci, młodzież lub sportowców	40	
22	Stałe lub częste (np. zamieszkanie, miejsce pracy)	30	
23	Czasowe (np. domki rekreacyjne)	15	
24	Rzadkie (np. strychy, piwnice, komórki)	5	
25	Nie użytkowane (np. opuszczone zabudowania mieszkalne lub gospodarskie, wyłączone z użytkowania objekty, urządzenia lub instalacje)	0	
SUMA PUNKTÓW OCENY			
STOPIEŃ PILNOŚCI			

UWAGA: W każdej z pięciu grup arkusza należy wskazać co najmniej jedną pozycję. Jeśli w grupie zostanie wskazana więcej niż jedna pozycja, sumując punkty z poszczególnych grup, należy uwzględnić tylko pozycję o najwyższej punktacji w danej grupie. Sumaryczna liczba punktów pozwala określić stopień pilności:

Stopień pilności I od 120 punktów

wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie

Stopień pilności II od 95 do 115 punktów

wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku

Stopień pilności III do 90 punktów

wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat

.....
oceniający Właściciel/ Zarządca
pieczęć z adresem)
(nazwisko i imię) (podpis)

.....
(miejscowość, data) (adres lub

Objaśnienia:

1) Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, inny.

2) Należy podać numer obrębu ewidencyjnego i numer działki ewidencyjnej faktycznego miejsca występowania azbestu.

3) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,

- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
 - papier, tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura, podać jakie.

⁴⁾ Ilość wyrobów azbestowych podana w jednostkach masy (Mg) oraz w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (m^2 , m^3 , mb).

⁵⁾ Należy podać datę przeprowadzenia poprzedniej oceny; jeśli jest to pierwsza ocena, należy wpisać "pierwsza ocena".

Załącznik Nr 2. Informacja o wyrobach zawierających azbest

Załącznik Nr 3 do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 roku Nr 8, poz. 31).

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾

1. Nazwa miejsca/urządzenia/instalacji, adres²⁾:

.....
.....

2. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest - imię i nazwisko lub nazwa i adres:

.....
.....

3. Rodzaj zabudowy³⁾:

.....
.....

4. Numer działki ewidencyjnej⁴⁾:

.....
.....

5. Numer obrębu ewidencyjnego⁴⁾:

.....
.....

6. Nazwa, rodzaj wyrobu⁵⁾:

.....
.....

7. Ilość posiadanych wyrobów⁶⁾:

.....
.....

8. Stopień pilności⁷⁾:

.....
.....

9. Zaznaczenie miejsca występowania wyrobów⁸⁾:

a) nazwa i numer dokumentu:

b) data ostatniej aktualizacji:

10. Przewidywany termin usunięcia wyrobów:

.....
.....

11. Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest przekazanych do unieszkodliwienia⁶⁾:

.....
.....

.....
(podpis)

data

1) Za wyrób zawierający azbest uznaje się każdy wyrób zawierający wagowo 0,1 % lub więcej azbestu.

- 2) Adres faktycznego miejsca występowania azbestu należy uzupełnić w następującej formie: województwo, powiat, gmina, miejscowość, ulica, numer nieruchomości.
- 3) Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, budynek mieszkalno-gospodarczy, inny.
- 4) Należy podać numer działki ewidencyjnej i numer obrębu ewidencyjnego faktycznego miejsca występowania azbestu.
- 5) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
 - płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie,
 - rury i złącza azbestowo-cementowe,
 - rury i złącza azbestowo-cementowe pozostawione w ziemi,
 - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
 - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
 - szczeliwa azbestowe,
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
 - papier, tektura,
 - drogi zabezpieczone (drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, po trwałym zabezpieczeniu przed emisją włókien azbestu),
 - drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu,
 - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura; podać jakie.
- 6) Ilość wyrobów zawierających azbest należy podać w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (kg, m², m³, m.b., km).
- 7) Według "Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest" określonej w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 oraz z 2010 r. Nr 162, poz. 1089).
- 8) Nie dotyczy osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami. Należy podać nazwę i numer dokumentu oraz datę jego ostatniej aktualizacji, w którym zostały oznaczone miejsca występowania wyrobów zawierających azbest, w szczególności planu sytuacyjnego terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest, dokumentacji technicznej.

Załącznik Nr 3. Wzór oznakowania instalacji lub urządzeń zawierających azbest oraz rur azbestowo-cementowych

**WZÓR
OZNAKOWANIA
INSTALACJI LUB URZĄDZEŃ ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
ORAZ RUR AZBESTOWO-CEMENTOWYCH**

Pomieszczenie zawiera azbest*

* Tylko w przypadku oznakowania pomieszczenia w związku z brakiem możliwości trwałego umieszczenia oznakowania na instalacji lub urządzeniu zawierającym azbest.

Wszystkie instalacje lub urządzenia zawierające azbest oraz rury azbestowo-cementowe powinny być oznakowane

w następujący sposób:

- 1) oznakowanie zgodne z podanym wzorem powinno mieć wymiary: co najmniej 5 cm wysokości (H) i ½ H szerokości;
- 2) oznakowanie powinno składać się z:
 - a) części górnej ($h = 40\% H$) zawierającej literę „a” w białym kolorze na czarnym tle,
 - b) części dolnej ($60\% H$) zawierającej standardowy napis w białym lub czarnym kolorze na czerwonym tle; napis powinien być wyraźnie czytelny;
- 3) jeżeli wyrób zawiera krokidolit, standardowo stosowany zwrot „zawiera azbest” powinien być zastąpiony zwrotem „zawiera krokidolit/azbest niebieski”.

Załącznik Nr 4. Wzór oznakowania dróg utwardzonych zawierających azbest

**WZÓR
OZNAKOWANIA
DRÓG UTWARDZONYCH ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST PRZED
WEJŚCIEM W ŻYCIE USTAWY Z DNIA 19 CZERWCA 1997 R. O ZAKAZIE
STOSOWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST, ALE
NIEZABEZPIECZONYCH TRWALE PRZED EMISJĄ WŁÓKIEN AZBESTU**

Wszystkie drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu, powinny być oznakowane w następujący sposób:

- 1) oznakowanie zgodne z podanym wzorem powinno mieć wymiary: co najmniej 30 cm wysokości (H) i $\frac{1}{2}$ H szerokości;
- 2) oznakowanie powinno składać się z:
 - a) części górnej ($h = 40\% H$) zawierającej literę „a” w białym kolorze na czarnym tle,
 - b) części dolnej ($60\% H$) zawierającej standardowy napis w białym lub czarnym kolorze na czerwonym tle; napis powinien być wyraźnie czytelny.

Załącznik Nr 5. Wzór zgłoszenia przystąpienia do prac, polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest

(miejsowość i data)

(imię i nazwisko lub nazwa, adres wykonawcy)

**POWIATOWY INSPEKTOR
NADZORU BUDOWLANEGO
W GNIEŹNIE**

Z G Ł O S Z E N I E
przystąpienia do prac, polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu
wyrobów zawierających azbest

Zgodnie z § 6 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649)

z g ł a s z a m

przystąpienia do prac, polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest.

Jednocześnie wskazuję:

1) rodzaj lub nazwę wyrobów zawierających azbest według grup wyrobów określonych

w odrębnych przepisach: _____

2) termin:

- rozpoczęcia prac: _____

- planowanego zakończenia prac: _____

3) adres obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej: _____

4) liczbę pracowników, którzy przebywać będą w kontakcie z azbestem: _____

Ponadto zobowiązuję się do przedłożenia nowego zgłoszenia w przypadku zmiany warunków prowadzenia robót.

Do zgłoszenia dołączam:

kopię aktualnej oceny stanu wyrobów zawierających azbest,

(podpis wykonawcy robót)